

Mendelova Univerzita

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Zahraníční politika ČR: případová studie
Palestiny a Jemenu**

bakalářská práce

Brno, 2015

Michal Hrubý

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: Zahraniční politika ČR: případová studie Palestiny a Jemenu vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 22. prosince 2015

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. Evě Taterové za vedení této práce, nápady, cenné rady a připomínky.

Abstrakt a klíčová slova

Hrubý, Michal: „Zahraniční politika ČR: případová studie Palestiny a Jemenu“. Bakalářská práce, Brno, 2015.

Tato práce se zabývá zkoumáním zahraniční politiky České republiky vůči dvěma blízkovýchodním teritoriím, k Jemenu a Palestině. Práce zkoumá rovinu ekonomické spolupráce, jež zahrnuje také prodej vojenského materiálu, dále práce zkoumá oblast lidských práv a oblast rozvojové pomoci. Další oblastí zkoumání je přístup ČR k zemím, jež mají na situace v Jemenu a Palestině silný vliv, k Saudské Arábii a Izraeli. Cílem práce je pomocí komparace zahraniční politiky ČR vůči těmto dvěma zemím zjistit, jestli je politika vůči těmto zemím kontinuální a zda je řízená ekonomickými zájmy.

Klíčová slova:

Jemen, Palestina, Izrael, Česká republika, zahraniční politika, rozvojová spolupráce, obchod s vojenským materiálem

Hrubý, Michal: „Foreign policy of the Czech Republic: the case study of Palestine and Yemen“. Bachelor thesis, Brno, 2015.

This bachelor thesis analyzes foreign policy of the Czech Republic towards two middle-east territories: Yemen and Palestine. This work investigates economic cooperation between the Czech Republic and the aforementioned countries, which also involves selling military equipment. Next the area of human rights and development aid in the foreign policy of the Czech Republic towards these countries will be analyzed. Next the approach of the Czech Republic towards Saudi Arabia and Israel will be studied. Those countries strongly influence the situation in Yemen and Palestine. The aim of the work is to find out whether the foreign policy of the Czech Republic is continuous and if it is steered by economic interests.

Key words:

Yemen, Palestine, Israel, Czech Republic, foreign policy, development aid, arms trade

Obsah

1	Úvod.....	8
1.1	Metodika	8
1.2	Pojem zahraniční politika	10
1.3	Rešerše zdrojů informací	11
2	Popis regionů.....	12
2.1	Jemen	12
2.2	Palestina.....	12
3	Jemen a palestina v zahraničních koncepcích ČR.....	13
3.1	Koncepce zahraniční politiky od roku 1999	13
3.2	Koncepce zahraniční politiky od roku 2003	13
3.3	Koncepce zahraniční politiky od roku 2011	14
3.4	Koncepce zahraniční politiky od roku 2015	14
4	Historie vztahů Československa s těmito regiony	14
4.1	Historie česko-jemenských vztahů	14
4.2	Historie česko-palestinských vztahů.....	15
5	Diplomatické vztahy ČR s Palestinou.....	17
6	Ekonomická spolupráce ČR a Palestiny	18
7	Politika ČR vůči porušování lidských práv v Palestině	18
7.1	Mírový proces a ČR.....	19
7.2	Vojenská spolupráce s Izraelem	25
8	Rozvojová a humanitární spolupráce ČR S JEMENEM A PALESTINOU	27
8.1	Pojem rozvojová spolupráce	27
8.2	Pojem humanitární pomoc	28

8.3	Jemen a Palestina v koncepcích rozvojové spolupráce ČR	28
8.4	Rozvojová spolupráce	29
8.5	Humanitární pomoc	32
9	Diplomatické vztahy s Jemenem.....	33
10	Ekonomická spolupráce – Jemen	34
10.1	Bilaterální dohody	34
10.2	Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu	34
10.3	Vzájemný obchod.....	34
11	Česká zahraniční politika vůči porušování lidských práv v Jemenu	35
11.1	Obchod se zbraněmi	35
11.2	Kontext vývozu zbraní do Jemenu	36
12	Politika ČR vůči Saudské Arábii	40
12.1	Politika ČR vůči lidským právům v S. Arábii.....	41
13	Komparace politik ČR vůči Jemenu a Palestině.....	42
13.1	Komparace v oblasti rozvojové a humanitární pomoci.....	43
13.2	Komparace v oblasti ekonomické spolupráce.....	43
13.3	Komparace v oblasti přístupu k lidským právům	43
14	Závěr.....	44
	Seznam zdrojů	47
	Seznam příloh.....	57

Seznam zkratk

OSN	Organizace spojených národů
EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
OBSE	Organizace pro spolupráci a bezpečnost v Evropě
PAÚ	Palestinská autonomní území
WFP	Světový potravinový program
UNRWA	Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě
RB OSN	Rada bezpečnosti OSN
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí ČR
ZRS	Zahraniční rozvojové spolupráce
KSA	Království Saúdské Arábie

1 ÚVOD

Oblast blízkého východu v současné době představuje jeden z nejturbulentnějších a nejnestabilnějších regionů světa. Válka v Sýrii, nepokoje v Palestině, Islámský stát, či válka v Jemenu jsou témata, která nás v médiích obklopují prakticky denně. Česká republika, jako člen mezinárodního společenství zaujímá k těmto událostem postoje a snaží se přispět k jejich řešení ve svůj prospěch.

Blízký východ v zahraniční politice České republiky představuje zajímavou oblast zkoumání. V době socialismu Československo fungovalo především jako dodavatel zbraní do tohoto regionu. Tyto zbraně měly za úkol získat přízeň tamních států nebo podpořit separatistické či opoziční skupiny. Československo se také ve velkém angažovalo v rozvojové pomoci pro mnoho těchto států či skupin. Změna nastala po pádu komunistického režimu, kdy došlo k obnově vztahů s některými zeměmi a ke kompletní transformaci zahraniční politiky. Jednou z těchto zemí byl Izrael. Česká republika několikrát chtěla využít dobrých vztahů z předchozího režimu s arabskými zeměmi a v konfliktu mezi Izraelem a Palestinou hrát roli mediátora.

Významnou součástí naší zahraniční politiky začíná být opět i vývoz zbraní do tohoto regionu. Minulý rok měl například vývoz do Saúdské Arábie hodnotu 1,9 mld. Kč a tvořil 16 % všech vývozů vojenského materiálu. V roce 2014 byla S. Arábie největším odběratelem vojenského materiálu.

Tato práce bude věnována zahraniční politice České republiky vůči dvěma regionům Blízkého východu – Jemenu a Palestině. Komparativní zkoumání zahraniční politiku vůči těmto dvěma regionům za dobu existence samostatného českého státu ještě neproběhlo.

1.1 Metodika

Pro zkoumání dané problematiky bude zvolen kvalitativní výzkum. Práce bude vypracována ve stylu komparativní studie založené na literární rešerši, jako druh komparativní studie bude zvolen „kontrast kontextů“, jelikož práce nebude usilovat o vznik či zkoumání určité teorie, pouze se bude snažit odhalit specifické rysy české zahraniční politiky vůči určitým územím (Drulák a Druláková, 2007: 135).

1.1.1 Výzkumné otázky

Práce se bude zabývat dvěma výzkumnými otázkami:

- 1) Je zahraniční politika ČR vůči těmto územím řízena ekonomickými zájmy?
Pro zodpovězení této otázky bude porovnán přístup k lidským právům, ekonomická spolupráce a oblast rozvojové spolupráce.
- 2) Je zahraniční politika ČR vůči těmto územím dlouhodobě konzistentní?
Bude analyzován přístup jednotlivých aktérů zahraniční politiky ČR od roku 1993 až po současnost k Palestině a k Jemenu. Kontinuita bude posouzena podle toho, jakým způsobem se mění postoj jednotlivých aktérů v čase.

Říchová (2003) definuje základní pravidla kvalitní komparace. Jsou jimi: definice objektu komparace, její časové vymezení, stanovení kritérií komparace a cílů, které by měla naplňovat. (Říchová 2003: 9)

1.1.2 Časové vymezení komparace a definice jejího objektu

Časové období komparace odpovídá období existence samostatné České republiky. Součástí práce je i provedení krátkého přehledu zahraniční politiky Československa za doby socialismu (1948 – 1989) a za dobu mezi revolucí v roce 1989 a rozdělením Československa v roce 1993 z důvodu zasazení práce do kontextu.

Objektem zkoumání je zahraniční politika České republiky vůči dvěma blízkovýchodním územím – Palestinským autonomním územím a Jemenu. Komparace proběhne v několika oblastech zahraniční politiky – rozvojové pomoci, ekonomické spolupráci, lidských práv, porovnání přístupu vlády a opozice vůči těmto zemím. Zároveň bude zkoumána politika vůči zemím, které mají přímý vliv na situaci v Palestině a v Jemenu, Izraeli v případě Palestiny a Saúdské Arábie v případě Jemenu.

Palestina a Jemen byly vybrány z toho důvodu, že jako jediné arabské země figurují v Koncepci zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) ČR na období 2010 - 2017 (Česká rozvojová agentura, 2010). Zároveň s nimi má Česká republika bohatou historii vztahů z minulého režimu (viz kapitola č. 4).

1.1.3 Cíle komparace a limity výzkumu

Cílem komparace je zodpovědět výzkumné otázky na základě komparace oblastí zahraniční politiky, vytyčených v předchozí kapitole.

Největším limitem komparativní studie obecně, je problém „hodně proměnných, málo případů“. (Drulák 2007: 67) Ten se projevuje tím, že zpravidla je podstata sociální reality ovlivněna velkým počtem různých faktorů a je prakticky nemožné je všechny pojmout.

Možné členění faktorů, které ovlivňují zahraniční politiku, je na interní a externí (Petrič 2013: 76). Mezi základní vnitropolitické faktory lze zařadit: veřejné mínění, sociální a zájmové skupiny, vedení státu (čili osobnost vůdce) a povaha vlády (nebo státu, zahrnující ideologické, geografické, demografické a další dispozice) (Říchová, 2002). Za externí faktory lze považovat hlavně působení mezinárodního systému a dalších aktérů vně daného státu, na které musí skrze svou zahraniční politiku reagovat (Petrič 2013: 79-83). Jelikož je takové pojetí značně široké, tato práce jej zužuje na několik vybraných oblastí, relevantních k zodpovězení výzkumných otázek.

1.2 Pojem zahraniční politika

Zahranění politiku státu lze definovat různými způsoby. Podle Raye (Ray, 1992: 191 In: Drulák 2007) zahraniční politika představuje politické rozhodování státu o tom, jak se chovat v mezinárodním prostředí. Podle Říchové, (2007: 123) zahraniční politika představuje celek implicitních a explicitních cílů státu týkajících se problémů za jeho hranicemi a vztahů s ostatními státy, jako i celek strategií a taktik realizace těchto cílů.

1.2.1 Aktéři české zahraniční politiky

Ústavní a legislativní vymezení pravomocí aktérů zahraniční politiky.

1.2.1.1 Prezident České republiky

Prezident je hlavou státu (čl. 54 Ústavy) a jako takovému mu ústava i mezinárodní právo veřejné dávají reprezentativní roli zástupce státu navenek (čl. 63 ústavy). Prezident není za svá rozhodnutí v oblasti zahraniční politiky odpovědný. Podklady pro prezidenta připravuje kancelář prezidenta republiky (skrze svůj zahraniční odbor), která zajišťuje též komunikaci s vládou. “V ideálním případě by měl prezident republiky s vládou tvořit jednotnou koncepci zahraniční politiky, v jejímž vytváření by měl převážet postoj vlády, ovšem po ústavní stránce toto ošetřeno není. V českém případě se prezidenti často podílejí na aktivním formování zahraniční politiky způsobem, který z pohledu vlády tuto jednotnou koncepci narušuje,” (Hrabálek, 2007: 31).

1.2.1.2 Parlament ČR

Disponuje v oblasti zahraniční politiky pravomocemi především týkajícími se významných mezinárodních smluv, zároveň získává působnost ve skutečně základních otázkách zahraniční politiky. Disponuje pravomocemi v oblasti bezpečnostní politiky (účast ČR v obranných mezinárodních systémech či vyslání ozbrojených sil ČR mimo území ČR). Také schvaluje rozpočet (Zelinka, 2007).

Každá z komor parlamentu si vytváří své vlastní výbory věnující se zahraniční a evropské politice, které se prostřednictvím komunikace s MZV podílejí na spoluformování české zahraniční politiky (Zelinka, 2007).

1.2.1.3 Vláda

Vláda je za zahraniční politiku jako celek zodpovědná. Jednotlivé politiky jsou vládou vykonávány konkrétními ministerstvy (Gajdoš, 2007).

Hlavním aktérem vytváření, řízení a koordinace zahraniční politiky je Ministerstvo zahraničních věcí (MZV), pro které je v oblasti zahraniční politiky nejdůležitější spolupráce s Ministerstvem průmyslu a obchodu (MPO), které je “ústředním orgánem státní správy pro zahraniční ekonomickou politiku, zahraniční obchodu a tvorbu exportu“ (Gajdoš, 2007).

1.3 Rešerše zdrojů informací

Ve studii budou využity primární i sekundární zdroje. Jako primární zdroje budou využity vládní dokumenty – Koncepce zahraniční politiky a koncepce rozvojové pomoci ČR. Sekundární zdroje budou zahrnovat aktuální knihy vyšlé nedávno zabývající se danou tematikou a internetové a novinové články. Důležitým zdrojem pro popsání zahraniční politiky komunistického Československa v období 1948 – 1989 byla kniha *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*. Kniha, napsaná ve stylu časosběrné studie, se vyjadřuje i k událostem, které nastaly po revoluci.

Důležitým zdrojem informací byla pro období 1993 – 2001 byla kapitola Marka Čejky *Zahraniční politika České republiky vůči Státu Izrael a Palestinské národní samosprávě* v knize *Zahraniční politika České republiky vůči zemím Blízkého východu, Zakavkazska a Střední Asie* (2001).

Kniha *Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*

(Čejka, 2005) pomohla podrobněji přiblížit složitost blízkovýchodního procesu.

2 POPIS REGIONŮ

2.1 Jemen

Jemen je nejchudší arabská země nacházející se arabském poloostrově. Do sjednocení země roku 1990 se Jemen dělil na dvě části – Severní Jemen, který získal nezávislost na Osmanské Říši v roce 1918 a Jižní Jemen, který získal nezávislost na Británii v roce 1967 a v roce 1970 přijal marxistickou ideologii. V roce 1994 zde proběhla krátká občanská válka mezi vládou a jihojemenskými secesionisty. Povstání bylo rychle potlačeno (The World Factbook, 2015a)

V roce 2004 na severozápadě Jemenu započala kampaň vládních jednotek proti povstaleckým jednotkám Houthiů, šíitské větve Islámu. Kampaň skončila příměřím v roce 2010. V roce 2008 bylo obnoveno hnutí za nezávislost Jižního Jemenu. (The World Factbook, 2015a)

V dubnu 2015 byl severozápad země povětšinou pod kontrolou Houthiů. Bývalý prezident Jemenu Ali Abdullah Saleh, který odstoupil v listopadu 2011 a byl nahrazen nynějším prezidentem Hadím, je nyní spojencem Houthiů, proti nimž 7 let bojoval (Al Jazeera, 2015).

Vláda navíc dlouhodobě bojuje s teroristickým hnutím Al-Queda na východě země, jež má pod kontrolou území na severu provincie Hadramut. Dalším problémem země jsou města pod kontrolou skupin, které přísahaly věrnost Islámskému státu. (Aboudi, 2015)

2.2 Palestína

Palestína je rozdělena na dvě části – Západní Břeh a Gazu. Západní břeh byl roku 1948 dobyt Transjordánskem (dnešním Jordánskem). Roku 1950 bylo území Jordánskem anektováno. Oblast Gazy se roku 1948 dostala pod kontrolu Egypta (Čejka, 2005). Obě části Palestinské autonomie byly roku 1967 obsazeny Izraelem při tzv. Šestidenní válce. 13. srpna 1993 byla podepsaná Mírová dohoda z Osla, zakotvující ideu řešení sporu o území v podobě dvou států. V sérii dohod, koncepcí a prohlášení mezi lety 1994 – 1999 Izrael předal některým oblastem Palestinské autonomie kontrolu nad bezpečnostními a civilními oblastmi (Čejka, 2005).

Mírový proces, který by zajistil permanentní status Západnímu břehu a Gaze, byl

přerušen v roce 2000, po vypuknutí druhé intifády. Na začátku roku 2003 byl „Kvartetem“ mocností (USA, EU, OSN a Ruskou Federací) představena cestovní mapa, která měla být roku 2005 završena existencí dvou států – Palestinou a Izraelem. Mírový proces pokračoval po smrti Jásira Arafata, se zvolením Mahmúda Abbáse jako prezidenta Palestinských území. V roce 2005 vyvedl Izrael vojska ze Západního břehu a Gazy (Čejka, 2005).

Na začátku roku 2006 vyhrál volby v Gaze Hamás¹ a v roce 2007 převzal násilně kontrolu nad politickými a vojenskými institucemi v Gaze. Mezi Fatáhem a Hamásem vypukly nepokoje. Na přelomu let 2008 / 2009 proběhl mezi Hamásem a Izraelem konflikt. Další konflikt mezi Hamásem a Izraelem proběhl v listopadu 2012 a na podzim roku 2014. Hamás a Fatáh nebyly dosud schopny implementovat vzájemnou dohodu uzavřenou v dubnu 2014 (Čejka, 2005). Řešení konfliktu je v nedohlednu.

3 JEMEN A PALESTINA V ZAHRANIČNÍCH KONCEPCÍCH ČR

3.1 Koncepce zahraniční politiky od roku 1999

V koncepci zahraniční politiky 1999 je přímo zmiňovaný pouze Jemen, v souvislosti se získáváním nových trhů v oblasti Zálivu. Ve stejném duchu je zmiňována i Saúdská Arábie. V následujících koncepcích již Jemen či Saúdská Arábie explicitně zmíněné nejsou.

O Palestině koncepce z roku 1999 nehovoří, zmiňuje však Izrael, jakožto tradičního partnera, na kterého se bude ČR orientovat kvůli výhodné vzájemné spolupráci (Vláda České republiky, 1998).

3.2 Koncepce zahraniční politiky od roku 2003

Podle koncepce na léta 2003 – 2006 (respektive 2010) jsou základními východisky pro řešení situace rezoluce RB OSN, ale i aktivity zúčastněných a zainteresovaných stran. Tyto aktivity berou v úvahu legitimní bezpečnostní potřeby Izraele. Je zde již explicitně zmíněno „vytvoření životaschopného a nezávislého palestinského státu“ (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2003)

¹ Radikální islamistická organizace, jejímž cílem je vytvoření islámského státu na území Palestiny a zničení Státu Izrael. Je na seznamu teroristických organizací v mnoha zemích světa, včetně EU, USA a Kanady. Hnutí má dvě poslání – charitu vůči Palestincům a teror vůči Izraeli (Čejka, 2005: 173).

3.3 Koncepce zahraniční politiky od roku 2011

Podle koncepce zahraniční politiky přijatá 20. července 2011 již explicitně nemluví o vytvoření nezávislého palestinského státu. Důležitou roli však v koncepci hraje Izrael. Je v ní pokládán za vyspělý trh, zdroj technologií a investic a významný pól stability ve světě, se kterým má zahraniční politika ČR strategický zájem. ČR stojí o „rozšíření hospodářských aktivit“ Izraele v ČR. Ve strategickém zájmu ČR je bezpečnost Izraele jako „hodnotově a kulturně blízkého demokratického státu.“ K regionu blízkého východu svou politiku koncipuje ČR tak, aby se země tohoto regionu „rozvíjely způsobem podporujícím stabilitu regionu“ (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2011).

3.4 Koncepce zahraniční politiky od roku 2015

Tato koncepce pamatuje jak na strategické, tak i ekonomické partnerství s Izraelem, která mají být „významnou bilaterální prioritou české politiky v regionu“, tak na plnou státnost palestinské samosprávy, kterou má ČR podpořit rozvíjením politických a ekonomických kontaktů a rozvojovou spoluprací. Cílem ČR je podpora blízkovýchodního procesu takovým způsobem, aby směřoval k uspořádání ve formě dvou samostatných států (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015).

4 HISTORIE VZTAHŮ ČESKOSLOVENSKA S TĚMITO REGIONY

4.1 Historie česko-jemenských vztahů

Se Severním Jemenem byla první známá bilaterální smlouva podepsána ještě v roce 1938. Po roce 1948 bylo mezi ČSR a S. Jemenem uskutečněno mnoho návštěv delegací (např. Československá obchodní delegace navštívila S. Jemen v letech 1956 a 1957, Severo-jemenská delegace ČSR v roce 1956 a 1962 atd.) (Zídek a Sieber, 2009).

Československo bylo první komunistickou zemí, ve které S. Jemen zřídil svůj zastupitelský úřad. V říjnu 1964 vznikl v Sanna československý zastupitelský úřad. S. Jemenu ČSR poskytlo velké množství dodávek zbraní a technické pomoci (např. zbraně za 52 milionů Kč v roce 1957, s jejichž dodávkou bylo spojeno i vyslání expertů za účelem proškolení jemenského personálu) (Zídek a Sieber, 2009).

Realizovány byly i humanitární akce – roku 1961 byla Československým červeným

křížem poskytnuta dodávka spotřebního zboží ve formě daru na pomoc požárem postižené Hodejdy, o dva roky později byl poskytnut dar ve formě léčiv. V roce 1967 bylo poskytnuto darem zařízení na vybudování nemocnice za půl milionu Kčs. 1. října 1961 ČSR uznalo Jemenskou arabskou republiku (Zídek a Sieber, 2009).

Nemálo důležitá začínala být také ekonomická oblast spolupráce – r. 1976 činila obchodní výměna 126,4 mil. Kč. Roku 1963 bylo na českých školách celkem 52 jemenských studentů. Zároveň bylo podepsáno mnoho smluv (např. Obchodní smlouva r. 1979, Dohoda o spolupráci v oblasti lékařství a zdravotních věd, atd.), přičemž dnes je v platnosti celkem 9 smluv, z nichž 8 bylo podepsáno před rokem 1993, ať už v Severním nebo Jižním Jemenu (viz příloha č. 1) (Zídek a Sieber, 2009).

Jihojemenská lidová republika (JLDR) vznikla 30. 11. 1967, uznána byla Československem o 6 dní později (Zídek a Sieber, 2009). Marxistickou ideologii přijala roku 1970. Důležitost vzájemných vztahů mezi ČSR a JLDR lze opět dokázat množstvím uzavřených smluv (komuniké o navázání diplomatických styků r. 1968, kulturní dohoda r. 1975, atd.) i vzájemných oficiálních návštěv (Jihojemenské návštěvy v letech 1971, 72, 73, 74 atd., Československé návštěvy roku 1976, 1982 atd.). Jižnímu Jemenu ČSR poskytlo i dary (např. armádní materiál v hodnotě 54. mil. Kčs v roce 1973, v hodnotě 4 mil. Kčs v roce 1977, v hodnotě 25 mil. Kčs v roce 1980 atd.). V roce 1988 v ČSR studovalo celkem 187 jihojemenských studentů a 148 jich studium ukončilo. (Zídek a Sieber, 2009)

Tehdejší ČSFR okamžitě uznala nově ustavenou Jemenskou republiku po sjednocení Severního Jemenu (Jemenská arabská republika) a Jižního Jemenu (Jemenská lidová demokratická republika) v roce 1990 a pokračovala ve spolupráci ve všech oblastech. Nový jemenský stát se zavázal respektovat veškeré smlouvy a dohody, které byly dříve uzavřeny ze strany Jemenské arabské republiky a Jemenské lidové demokratické republiky. O tři roky později naopak Jemenská republika jako jeden z prvních států na světě uznala Českou republiku po jejím vzniku k 1. lednu 1993. (Velvyslanectví České republiky v Abú Dhabí, 2015)

4.2 Historie česko-palestinských vztahů

Česko-palestinské vztahy 2 podstatné základní charakteristiky:

- I) Je potřeba vnímat 2 roviny: vztahy ČR vůči Izraeli vs. vztahy vůči Palestině, zároveň je však důležité všimnout si i spojitostí. Palestina je totiž de facto autonomní oblastí právě Izraele.
- II) Byly silně ovlivňovány vládnoucím režimem v ČR (Čejka, 2001) .

T. G. Masaryk navštívil britskou Palestinu v roce 1927. Setkal se zde s židovskými představiteli, ale i s představiteli muslimských a křesťanských palestinských Arabů. Muftí a starosta Jeruzaléma od něho později obdržel řád bílého lva (Tureček, 2014).

V letech 1948 – 1949 Československo, krátce po nástupu komunistické strany, vytvořilo letecký most, kterým Izraeli dopravovala zbraně ve víře, že se přidá k bloku komunistických zemí a ve snaze vytvořit jakousi protiváhu prozápadním arabským režimům. Za zbraně si Československo i přes složitou ekonomickou situaci Izraele nechalo zaplatit, (Čejka, 2005) Očekávání se však nepotvrdila, což vedlo k velmi silnému obratu v zahraniční politice: k podpoře arabských zemí, především Egyptu a k ochlazení vztahů s Izraelem.

Československo tehdy svým proarabským obratem v zahraniční politice (a následnou celkovou antisionistickou politikou) chtělo, aby se na dodávku zbraní zapomělo. Nakonec ČSR spolu se všemi komunistickými satelity roku 1967 přerušilo s Izraelem diplomatické styky, které byly obnoveny až s pádem režimu, přičemž ve velmi pozitivním duchu. (Zídek a Sieber, 2009)

Delegace vedená Jásirem Arafatem² navštívila Československo již roku 1956., další 3 návštěvy následovaly poté. Roku 1976 zde byl otevřen oficiální zastupitelský úřad Organizace za osvobození Palestiny (OOP) (Zídek a Sieber, 2009). ČSR se podílela na rozvojové a humanitární pomoci Palestině – poskytla např. zásilku léčiv, oděvů a podobného materiálu roku 1972 a 1973. Objem pomoci lze dokázat i citací: „V letech 1976 až 1980 obdržela OOP z Fondu solidarity zásilky léků, příkrývek a potravin za 6 milionů Kčs a k léčení v československých zdravotnických zařízeních bylo přijato 53 palestinských bojovníků. Během izraelské invaze do Libanonu v roce 1982 byla poskytnuta další podpora v hodnotě 4 milionů Kčs a do Československa přijelo na léčení 50 raněných Palestinců,“ (Zídek a Sieber, 2009).

² Zakladatel Palestinského osvobozenického hnutí – Fatáhu, budoucí prezident Palestiny.

Roku 1983 byl zastupitelství OOP udělen status diplomatické mise a dne 18. listopadu 1988 uznalo ČSSR Palestinský stát. (Zídek a Sieber, 2009)

4.2.1 Porevoluční ambice Československa stát se nestranným prostředníkem

Tehdejší prezident Československa Václav Havel hned v únoru 1990 ujistil Izrael, že je proti rezoluci OSN č. 46/86 z roku 1975, která označovala sionismus za rasismus. Rezoluce byla zrušena v prosinci 1991 (Foberová, 2013). Československo od začátku podpořilo mírový proces založený na madridských principech a rezolucích RB OSN (č. 242 a 338) v roce 1991 a taktéž princip výměny území za mír (Čejka, 2001).

Snahy působit jako nestranný prostředník v konfliktu mezi Izraelem a Palestinou započaly brzy po sametové revoluci, již v roce 1990, za Československa. Během návštěvy Mošeho Arense v Praze v únoru 1990 se Dienstbier i Havel zajímali, zda by Československo mohlo mít podíl na řešení situace na Blízkém východě, jelikož mělo dobré vztahy s arabskými zeměmi a nyní je má i s Izraelem. Havel 1990 ujistil Izrael, že je proti rezoluci OSN č. 46/86 z roku 1975, která označovala sionismus za rasismus. Rezoluce byla zrušena v prosinci 1991 (Foberová, 2013). V roce 1990 přijel do Prahy Jásir Arafat. Československo ujišťovalo, že se bude snažit o vyváženou politiku vůči Blízkému východu, podporovat jak právo Palestinců na sebeurčení, tak právo Izraele na mír a bezpečí. Bude protestovat proti porušování lidských práv na okupovaných územích. Podle Arafata mohl Havel, díky své mezinárodní prestiži, při stycích s oběma stranami přispět k zahájení dialogu. (Foberová, 2013)

Koncem dubna 1990 přiletěla česká delegace na třídenní návštěvu do Izraele. Jednalo se o první návštěvu prezidenta země z bývalého východního bloku, jenž Izrael navštívil po přerušení diplomatických styků v roce 1967. Havel informoval izraelskou stranu o tom, že Arafat je připraven zahájit mírová jednání, která se mohou konat v Praze. Nabídka se však obešla bez reakce. Dienstbier byl v prohlášeních opatrnější a připustil, že po dvou desetiletích absence nemůže Československo předstírat, že je v této oblasti specialistou a radit oběma stranám. Nemá ambice stát se prostředníkem, nabízí však možnost jednání v Praze přímo a o čemkoli (Foberová, 2013).

5 DIPLOMATICKÉ VZTAHY ČR S PALESTINOU

Od podepsání mírových dohod v roce 1993 do roku 1996 se o styky s Palestinci

starala naše ambasáda v Egyptě. Mezi 1996 – 1997 začala agendu styků z praktických důvodů přebírat naše velvyslanectví v Tel-Avivu. Mezi lety 1997 – 2000 se o diplomatické styky starala ambasáda v Tel-Avivu (Čejka, 2005). V roce 2000 byl v Ramaláhu otevřen styčný úřad. Ze zemí střední a východní Evropy otevřela ČR styčný úřad v Palestině jako první. (Ministerstvo zahraničních věcí, 2001)

6 EKONOMICKÁ SPOLUPRÁCE ČR A PALESTINY

Stejně jako v případě Jemenu byl před rokem 1989 vztah ČR s Palestinou spíše jednostranný. ČR dodávala Palestině zbraně a rozvojovou pomoc.

Co se týče společného obchodu mezi ČR a Palestinou, celkem byl vývoz za období 1. 1. 1999 – 31. 12. 2014 16 375 tis. USD, největší vývoz byl v roce 2014 - 4505 USD. V tomto roce se na vývozu nejvíce podílela motorová vozidla. (Český statistický úřad, 2012). Podle portálu Businessinfo.cz (2015) se „s českými produkty palestínští spotřebitelé seznamují až v posledních letech, přičemž například v sektoru osobních automobilů získali čeští výrobci během krátké doby významný podíl na trhu (v roce 2014 nejvyšších prodejů)“. Artikly, jež měly největší podíl na vývozu do Palestiny, jsou motorová vozidla, traktory, reaktory a kotle, plasty a výrobky z nich, optické přístroje a nábytek a lůžkoviny (Český statistický úřad, 2012).

Businessinfo.cz (2015) zároveň upozorňuje na fakt, že některé české výrobky se na palestínský trh nedostávají přímo, ale jako re-exporty z Izraele, mezi nímž a PAÚ funguje od roku 1994 kvazi celní unie. Tyto exporty nejsou evidované ve statistice zahraničního obchodu jako vývozy do teritoria Palestiny a je prakticky nemožné je kvantifikovat (Businessinfo.cz, 2015).

Dovoz mezi za období 1. 1. 1999 – 31. 12. 2014 byl jen 239 tis. USD. Největší dovoz byl v roce 2013, 170 tis. USD, kdy největší podíl na tomto dovozu měly farmaceutické výrobky. Zbožím s největším podílem na celkovém dovozu byly farmaceutické výrobky, obuv a kamaše, ovoce, ořechy a jedle a kakao a kakaové přípravky (Český statistický úřad, 2012).

7 POLITIKA ČR VŮČI PORUŠOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV V PALESTINĚ

Politiku ČR vůči Palestině v oblasti lidských práv můžeme pozorovat na politice

vůči mírovému procesu. Politika ČR vůči blízkovýchodnímu procesu bude rozdělena do několika subkapitol.

7.1 Mírový proces a ČR

Není potřeba vztah mezi Izraelem a Palestinou a zahraniční politiku ČR vůči těmto územím rozdělovat do oddělených kapitol. Události budou vysvětleny a popsány v kontextu přístupu ČR vůči nim

7.1.1 Snahy ČR stát se nestranným prostředníkem v mírovém procesu

V červenci 2000 navštívil Izrael a palestinská území ministr zahraničí Kavan. Byla u něho snaha o roli ČR v blízkovýchodním mírovém procesu. Podle Kavana však ČR nemohla hrát ČR roli stejně důležitou, jako hrálo například Norsko, jelikož si to nemohla finančně dovolit a zároveň neměla přeceňovat svou důležitost (Foberová, 2013).

V říjnu 2001 navštívil Českou republiku izraelský ministr zahraničí Šimon Peres, který přiletěl na zasedání Fora 2000. V rozhovoru s ním Zeman připustil, že by Česká republika mohla hrát roli v mírovém procesu, i když nevelkou. To potvrdil i ministr Kavan. Podle něho mohla Česká republika být i mediátorem v konfliktu (Foberová, 2013).

V roce 2004 se Arafat s tím, že plně uznával vztahy ČR a Izraele, u ministra zahraničí Svobody přimlouval, aby ČR, „jako brzký člen EU“, přiměla Izrael k plnění mírového plánu, který se řídil tzv. Cestovní mapou (Bureš, 2004). Podle Bureše (2004) zájem o české diplomatické služby projevil i egyptský prezident.

Tehdejší ministr zahraničí C. Svoboda se snažil o to, aby ČR vedla vyváženou politiku ohledně blízkovýchodního mírového procesu. Česká role byla stále více akceptována, o čemž svědčila i návštěva zvláštního velvyslance EU M. Otteho, který si přijel promluvit o plánované Svobodově cestě na Blízký východ roce 2004, aby bylo možné ji sladit s postoji EU (Bureš, 2004).

V blízkovýchodním procesu hrála ČR důležitou roli také jako předsednická země Rady EU (viz kapitola 7.1.3).

7.1.2 Kritika Hamásu vs. kritika ultra-pravicových izraelských politiků

ČR přistupovala různě k reprezentantům extremistických názorů na obou stranách.

Velmi tvrdě a poměrně nekompromisně se vyjadřovala k extremistické teroristické organizaci Hamás, naopak při návštěvách ultrapravicového ministra zahraničí Izraele se vláda vyvarovala veškeré kritice.

7.1.2.1 Přístup ČR k Hamásu

V době svého funkčního (15. července 2002 – 4. září 2006) ministr zahraničí Svoboda zastával názor, že Hamás patří na seznam teroristických organizací. Tento názor po 11. září 2001 začala akceptovat po USA a Izraeli také EU, na seznam teroristických organizací však Hamás zařadila až v září 2003. Pro Svobodu bylo také důležité, aby se humanitární a rozvojová pomoc, věnovaná Palestinským územím, nedostala do rukou Hamásu (Bureš, 2004).

Na červencovém 2003 summitu EU a přistupujících států v Soluni prosadil premiér Špidla ostřejší podobu znění evropského prohlášení, podle něhož Evropská rada „naléhavě zkoumá možnost širší akce proti financování Hamásu.“ Proti takovému znění se postavil francouzský prezident Chirac, za Špidlu se naopak postavili Britové a Nizozemci (Burina, 2003). V září téhož roku byl Hamás zařazen na seznam teroristických organizací EU (Čejka, 2005).

V roce 2006 Česká republika uznala výsledek parlamentních voleb, v nichž dosáhl vítězství radikální Hamás, ale v souladu s postojem Evropské unie a USA podmínila pokračování hospodářské pomoci palestinským vládním orgánům tím, že vláda, kterou Hamás jako volební vítěz sestavil, přistoupí na podmínky mírové koexistence s Izraelem (Bureš, 2007).

V únoru 2008 se europoslankyně Zuzana Roithová veřejně postavila proti společné rezoluci Evropského parlamentu týkající se situaci v pásmu Gazy. Rezoluci podle svých slov nemohla podpořit, protože nebyl odstraněn článek vyzývající k jednání mezi palestinskou samosprávou a Hamásem. Roithová byla toho názoru, že s Hamásem se jednat nedá a nechtěla se podle svých slov podílet na legitimizaci teroristické organizace. (Foberová, 2013)

Hamás byl podle tehdejšího ministra zahraničí Schwarzenberga na vině za rozpoutání násilí na konci roku 2008 (Bureš, 2010). Podle Dostála, Bacovského, Thima a kol. (2010) prokázal ministr tímto prohlášením, že „česká diplomacie je – více než je běžné u starých členských států EU – připravena vnímat argumenty Izraele při jeho snaze

chránit své území před útoky palestinských radikálních organizací, jakkoli to vyvolá negativní reakce v mezinárodním společenství.“ ČR se tím ale vymezila proti většinovému názoru v rámci EU a tím byla oslabena její pozice jako neutrálního vyjednavatele.

Ve vyhrocené atmosféře během letní války v Gaze v roce 2014 se reakce MZV omezily na výzvy k zastavení bojů na obou stranách, varovaly před disproportčním použitím násilí ze strany Izraele, ale také odsoudily ostřelování civilních cílů palestinským hnutím Hamás. (Dostál, Eberle a kol., 2015)

7.1.2.2 Přístup ČR k ultrapravicovým členům vlády Izraele

Ve svých postojích je tedy ČR velmi kritická k teroristickému uskupení Hamás při každé příležitosti. Naproti tomu je velmi tolerantní ke krajně pravicovým členům vlády Izraele. V roce 2010 pozval premiér Nečas izraelského ministra zahraničí Avigdora Liebermana, člena ultrapravicové strany *Náš domov Izrael*. Lieberman je i řadou Izraelců považován za ultrapravicového radikála. V minulosti pronesl řadu rasistických výroků na adresu Arabů a je důvodně podezříván, že byl v minulosti členem strany Kach, která byla později v Izraeli zakázána a dokonce se dostala na seznam teroristických organizací v USA a v EU. Lieberman při návštěvě prezentoval i své kontroverzní plány na vyřešení izraelsko-palestinského konfliktu. Plány spojené s masovým sociálním inženýrstvím v Palestině a Izraeli. Toto žádnou odmítavou reakci našich politických představitelů nevyvolalo (Dostál, Karásek, Thim a kol., 2011).

S Liebermanem se setkal i současný ministr zahraničí Lubomír Zaorálek (ČTK, 2014).

7.1.3 ČR a mírový proces v mezinárodních organizacích – OSN, EU

Československo od začátku podpořilo mírový proces založený na madridských principech a rezolucích RB OSN (č. 242 a 338) v roce 1991 a taktéž princip výměny území za mír (Čejka, 2001).

ČR se jako nestálý člen RB OSN v letech 1994 – 1995 i přesto, že deklarovala nestranný přístup, stavěla spíše na stranu Izraele (Bureš, 2004). Na druhou stranu byla její politika v souladu s politikou EU. ČR odmítala nebo se stavila proti rezolucím tvrdě odsuzujícím Izrael za rasismus či porušování lidských práv. Český zástupce hlasoval vždy

v souladu s EU a pouze jednou nehlasoval v souladu s EU (Bureš, 2004).

Na půdě OSN česká delegace vystoupila celkem třikrát s vyjádřením k blízkovýchodnímu mírovému procesu: odsoudila Hebronský masakr³ a nabádala Izrael k realizaci kroků, které by zabránily osadníkům v dalším násilí a zaručily by bezpečí a ochranu palestinským civilistům na okupovaném území. Zároveň ocenila kroky, které už Izrael v tomto úsilí podnikl. Izraelské osady na okupovaných územích označila za obtížnou záležitost a jejich výstavbu za nelegální. Tuto problematiku označila jen za jeden aspekt nejednoduchých izraelsko – palestinských vztahů, která by měla být předmětem dvoustranných jednání. Ocenila, že Izrael deklaroval dále nepokračovat ve vyvlastňování půdy pro bytovou výstavbu ve východním Jeruzalémě a doufala, že tak tomu bude i v budoucnu (Ústav mezinárodních vztahů, 1997).

V dubnu 2002 OSN hlasovalo o rezoluci odsuzující Izrael za masové zabíjení Palestinců a vyzývající Izrael k zastavení vojenské akce na Západním břehu. Česká reprezentace hlasovala proti přijetí rezoluce (Bureš, 2004). V roce 2002 započal Izrael stavět bezpečnostní bariéru, jejímž účelem bylo oddělit Západní břeh od Izraele (Čejka, 2005: 239). Zeď však nerespektovala hranice z roku 1967 a připojila k Izraeli i několik palestinských vesnic. Podle Čejky (2005: 240) toto „může jen stěží mít bezpečnostní charakter“. V roce 2004 Mezinárodní soudní dvůr OSN (ICJ) odsoudil izraelskou výstavbu zdi jako porušení mezinárodního práva (Foberová, 2013). Podobně rozhodlo i Valné shromáždění OSN na návrh EU. Česká republika rezoluci podpořila. O verdiktu následně debatovali ministři zahraničí v rámci EU, nicméně shody nebylo dosaženo. Některé ze zemí se snažily prosadit ostřejší odsouzení izraelského postupu. Česká republika mezi ně nepatřila. (Foberová, 2013).

7.1.4 ČR a mírový proces během předsednictví ČR v Radě EU

Izraelský útok na Gazu, jenž započal 27. prosince 2008, (BBC News, 2009) a který měl za následek mnoho civilních obětí, způsobil, že česká zahraniční politika byla nucena vyvinout mnohem větší úsilí ve vztahu k regionu blízkého východu. Zatímco mnohé evropské země označily Izrael za „agresora“, český ministr zahraničních věcí Karel

³ V hebronské Svatyni patriarchů ozbrojený muž – židovský osadník - zabil 29 muslimů při modlitbě. Jeho cílem bylo zastavit mírový proces (Čejka, 2005: 191).

Schwarzenberg dal vinu za rozpoutání konfliktu hnutí Hamás (Dostál, Bacovský, THIM a kol., 2010). I mluvčí Jiřího Topolánka, tehdejšího premiéra, se vyjádřil ve smyslu, že operace „Lité olovo“ byla operace defenzivní (Bureš, 2010). Tento výrok byl však i českými představiteli označen v oficiálním prohlášení za "vážnou chybu" (Bureš, 2010). ČR se svým postojem vymezila proti většinovému názoru v rámci EU a tím byla oslabena její pozice jako neutrálního vyjednavče v rámci předsednictví (Dostál, Bacovský, THIM a kol., 2010).

Neúspěšná byla Schwarzenbergova mise na Blízký východ na začátku roku 2009, jejímž úkolem mělo být iniciovat mír a předejít násilí (Fingerland, 2009).

Poměrně ojedinělý byl i postoj ČR k tzv. Goldstoneově zprávě, která byla výsledkem vyšetřování OSN operace "Lité Olovo" v pásmu Gazy a zdokumentovala porušování humanitárního práva, kterého se v konfliktu v Gaze a v její blízkosti obě strany dopustily. Valné shromáždění OSN následně odsouhlasilo doporučení uvedená v Goldstoneově zprávě. ČR byla jednou z 18 zemí, které hlasovaly proti schválení této zprávy (Bureš, 2010).

7.1.5 ČR a mírový proces v OSN, EU po roce 2009

V roce 2011 v listopadu Česká republika s dalšími třemi zeměmi EU hlasovala proti přijetí Palestinské samosprávy za plnohodnotného člena jedné ze specializovaných agentur OSN – UNESCO, ale její postoj byl menšinový (Dostál, Karásek, Thim a kol., 2012). Roku 2012 byla ale také jednou z pouhých devíti zemí a jedinou zemí EU, které ve Valném shromáždění OSN hlasovaly proti povýšení statusu palestinských území na nečlenský stát (Čejka, Ježová a Bechyňský, 2012). Při bojích mezi Izraelem a Palestinou na konci roku 2012 Schwarzenberg prohlásil, že Izrael má právo se bránit. Počet izraelských náletů na pásmo Gazy se přitom pohyboval okolo tisícovky (Cechl, 2012).

V roce 2014 se v radě OSN hlasovalo pro zahájení vyšetřování porušování lidských práv při Izraelské ofenzivě v Gaze. ČR se hlasování zdržela (Idnes.cz 2014).

7.1.6 Vyjádření opozice ke krokům vlády

Opozice se k přístupu vládnoucích stran k mírovému procesu vyjadřovala poměrně pravidelně.

V dubnu 2002, kdy česká reprezentace hlasovala proti přijetí rezoluce odsuzující

Izrael za masové zabíjení Palestinců a vyzývající Izrael k zastavení vojenské akce „Obranný štít“ (Čejka, 2005: 222) na Západním břehu, bylo toto rozhodnutí podpořeno stínovým ministrem ODS. Podpořil ho i Lubomír Zaorálek, předseda Zahraniční komise Poslanecké sněmovny. Zaorálek však upozornil, že i přesto považuje Izrael za hlavního viníka zhoršující se situace na Blízkém východě (Foberová, 2013) Proti rozhodnutí hlasovat proti rezoluci se vyjádřil komunista Jiří Maštálka (Faltýnek, 2002). Rezoluce byla Valným shromážděním OSN přijata 7. května 2002. (Čejka, 2005: 222).

1. března 2009 ukončil Izrael akci Lité olovo. Podle Amnesty International (Amnesty International, 2009) a Human Rights Watch (Human Rights Watch, 2009) spáchal Izrael během akce válečné zločiny. Česká vláda sice Izrael nekritizovala, ze strany opozice tomu bylo však jinak. Stínový ministr zahraničí Lubomír Zaorálek z ČSSD oznámil, že s vzhledem k minulým akcím Izraele nevidí budoucí roli České republiky v jeho podpoře, ale spíše v podpoře lidských práv. Zmínil také možnost přerušování dosavadního jednání EU o posílení vztahů s Izraelem. V podobném duchu se vyjádřil také předseda Strany zelených Ondřej Liška. Ten byl proti posilování vztahů s Izraelem, naopak chtěl větší soustředění se ČR na mírový proces a aktivnější roli EU v něm (Barša, 2009).

V červnu 2009 navštívila Izrael delegace politiků parlamentů členských států EU v čele s předsedou Sněmovny M. Vlčkem. Část poslanců se sešla s Hamásem, navzdory Vlčkovu rozhodnutí, že Hamás součástí návštěvy nebude (Suchá a Bartoš, 2009). Podle Bartoše (2009) toto „předseda Senátu Přemysl Sobotka (ODS) označil jako hrubé porušení české i evropské zahraniční politiky“. Výtky měly také Strana zelených i KDU-ČSL (Wirnitzer, 2009).

V roce 2010 předseda Zahraničního výboru Poslanecké sněmovny Jan Hamáček z ČSSD kritizoval Topolánkovu vládu za dlouhodobě proizraelské postoje, které jsou „handicapem v blízkovýchodní politice“. Zároveň se ohradil k neschopnosti české vlády zaujmout jasnou představu o mírovém řešení, což se podle něj projevilo i v neúspěchu Schwarzenbergovy blízkovýchodní mise v roce 2009 (Bureš a Čejka, 2010).

Uznání Palestiny za stát by bývaly při hlasování v OSN v roce 2011 jednoznačně podpořili poslanci ČSSD i KSČM (Šorfa a Wirnitzer, 2011). Kandidaturu však musí nejdříve schválit RB OSN, kde se proti postavily Spojené státy americké (Čejka, Ježová

a Bechyňský, 2012). Opozice (ČSSD a KSČM) kritizovali v tomto duchu hlasování ČR proti přijetí Palestiny do OSN jako nečlenského státu (Česká Televize, 2012).

Obrat nastal po nástupu levicové vlády B. Sobotky 29. ledna 2014. V červenci téhož roku se opoziční strana ODS vyjádřila ve smyslu, že se česká vláda odvrací od dlouhodobé podpory Izraele (Kopecký, 2014).

7.1.7 Výroky Miloše Zemana

Miloš Zeman, současný prezident, se do historie vztahů ČR s Izraelem a Palestinskými územími zapsal svými výroky hned několikrát.

V únoru 2002 Zeman, jako premiér ČR, navštívil Izrael. Nenavštívil však okupovaná území. V rozhovoru pro izraelský deník Haarec přirovnal, zřejmě nepřimo, Arafata k Hitlerovi. „Negativní reakce vyvolala prezidentova věta ‚take it or leave it‘, ... což bylo mnohými interpretováno jako výzva k vyhnání palestinského obyvatelstva,“ (Bureš, 2004). Návštěva celkově vyzněla jen jako podpora krajně radikálního izraelského premiéra. Výrok vyvolal bouřlivé reakce z arabského světa (Bureš, 2004).

Velmi kriticky se k prezidentovu počínání vyjádřili Dostál, Eberle, Karásek a kol. (2014): „Odmítavé postoje Miloše Zemana vůči islámu a arabské kultuře se s jeho zvolením prezidentem staly součástí oficiálního zahraničněpolitického diskurzu ČR. Doplnila je svérázná směsice horlivé podpory Izraele a vágního volání po boji proti terorismu, což se promítlo do několika prezidentových iniciativ. Negativní mezinárodní ohlas vyvolal návrh přesunout českou ambasádu v Izraeli z Tel Avivu do Jeruzaléma, což ostře odsoudili nejen palestinství předáci, ale také Liga arabských států“ Dále doplnili, že „Prezidentovy aktivity vychylují tradičně proizraelskou pozici ČR na Blízkém východě do těžko obhajitelného extrému,“ (Dostál, Eberle, Karásek a kol., 2014).

Prezidentovy výroky navíc nebyly v souladu s kroky vlády, která se, v souladu s EU, zdržela hlasování o porušování lidských práv v Gaze v roce 2014 (Dostál, Eberle, Karásek a kol., 2014).

7.2 Vojenská spolupráce s Izraelem

Podle Čejky (2001) spolupráce obou zemí ve vojenské sféře započala ještě před samotným vznikem státu Izrael, dodávkami československých zbraní v roce 1948, které proběhly i přes to, že na Izrael bylo uvaleno embargo (Zídek a Sieber, 2009). Pomoc

Československého státu se netýkala jen dodávek zbraní, ale i výcviku pilotů. Tato pomoc trvala až do roku 1952 a podle bývalého izraelského ministerského předsedy pomohla odradit invazi 5 arabských zemí. (Zídek a Sieber, 2009)

Po listopadu 1989 byly vztahy v oblasti bezpečnosti a vojenství opět navázány v listopadu 1993, kdy navštívil Prahu izraelský ministr obrany. V květnu 1994 navštívil ministr Baudyš Izrael a podepsal tam memorandum o porozumění a spolupráci mezi ministerstvy obrany (Čejka, 2001).

Podle Bureše (2004) byla zajímavá „spolupráce mezi ministerstvy obrany obou zemí při vývoji a produkci zbraní.“ V roce 2008 se 55 českých vojáků z vrtulníkové základny v Přerově zúčastnilo výcviku izraelských vrtulníkových posádek (Macek, 2013).

V září 2009 podepsaly obě země memorandum, čímž „posunuli vojenskou spolupráci Česka a Izraele na novou úroveň“ (Wirnitzer, 2009a). Podle memoranda měli izraelští vojáci cvičit u nás a naši vojáci v Izraeli a celkově měla být prohloubena vojenská spolupráce mezi těmito dvěma státy.

ČR a Izrael pořádají také „strategické dialogy“ (Ministerstvo obrany České republiky, 2015). Jejich první kolo proběhlo v září 2014. Jednání se věnují spolupráci mezi ČR a Izraelem, a to především „možnostem v oblasti vojenské spolupráce, vývoje a výzkumu, obranného průmyslu a kybernetické obrany,“ (Ministerstvo obrany České republiky, 2015).

Pořádány mezi ČR a Izraelem jsou také Česko-izraelské mezivládní rozhovory, jejichž výstupem jsou často memoranda zavazující obě země (kromě jiného) prohloubit vojenskou spolupráci. Celkem byla uspořádána 3 tato setkání (Vláda České republiky, 2014).

7.2.1 Obchod se zbraněmi

Mezi lety 2001 – 2013 byla ČR 4. největším dodavatelem zbraní do Izraele, po Francii, Německu a Rumunsku (Campaign Against Arms Trade, 2013). Mezi těmito lety byla do Izraele vyvezena vojenská technika v hodnotě více než 17,5 mil. Euro. Podle Campaign Against Arms Trade (2013) se ve velkém jednalo o tzv. nelethální, neboli nesmrtící zbraně (zobrazovací zařízení, elektronické vybavení). Největší položku však

tvořila vojenská vozidla (7,4 mil. Euro). Velkou část vývozu tvořila i kategorie vojenského materiálu, která zahrnuje granátomety, artilerii, protitankové střely, houfnice či plamenomety. Vývoz této kategorie měl hodnotu 5,45 mil. Euro. Poměrně vysokou hodnotu měla i vyvezená munice (více než 400 tis. Euro).

V roce 2013 dovezla ČR do Izraele 300 kusů ručních granátometů (The Global Reported Arms Trade, 2013).

Podle Campaign Against Arms Trade (2013) byla ČR v letech 2002 a 2004 druhým největším a v letech 2005 a 2007 třetím největším dodavatelem zbraní do Izraele ze všech současných zemí EU.

7.2.1.1 Negativní stanoviska na vývoz zbraní do Izraele

Ze zpráv MPO je možné vyčíst, že v letech 2007 a 2008 zaujalo MZV negativní stanoviska vůči konkrétním žádostem na vývoz vojenského materiálu do Izraele.

MZV v roce 2009 provedlo spolu s Licenční správou MPO na popud předsedy ČSSD a organizace Amnesty International revizi udělených licencí na export vojenského materiálu do Izraele. Podle MPO (2009) toto byla reakce na operaci „Tekuté olovo“ izraelské armády v Gaze.

8 ROZVOJOVÁ A HUMANITÁRNÍ SPOLUPRÁCE ČR S JEMENEM A PALESTINOU

8.1 Pojem rozvojová spolupráce

Podle oficiálních stránek Českého fóra pro rozvojovou spolupráci (FoRs) je rozvojová spolupráce: „ucelenou vládní politikou vůči partnerským rozvojovým a transformujícím se zemím, v užším slova smyslu představuje pomoc českého státu vyjádřenou transferem financí, materiálu a expertní či technické pomoci za účelem dlouhodobě udržitelného rozvoje partnerských zemí.“. Podle organizace FoRs lze rozvojovou spolupráci rozdělit na dvě podkategorie: „dvoustrannou (bilaterální zahraniční spolupráce) - stát realizuje pomoc přímou cestou vlastních rozvojových programů v partnerských zemích nebo mnohostrannou (multilaterální zahraniční spolupráce) – skrze příspěvky do mezinárodních vládních organizací,“ (Fors, 2015).

Podle Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (2014a) je zahraniční rozvojová spolupráce „plnohodnotnou součástí zahraniční politiky ČR a přispívá k

naplňování jejích cílů.“ Dále podle MZV ČR „poskytováním rozvojové pomoci přispívá ČR k zajištění bezpečnosti a stability na globální úrovni i k předcházení konfliktů na regionální a lokální úrovni, omezení nežádoucích migrace, bezpečnosti v oblasti životního prostředí, podpoře demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a posilování právního státu.“ (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2014a).

8.2 Pojem humanitární pomoc

Podle organizace Člověk v Tísni (2013) je humanitární pomoc: „obvykle krátkodobá. Reaguje na momentální krizi a je poskytována jen po dobu, dokud postižená země či oblast není schopna z větší části fungovat samostatně. Humanitární zásahy jsou organizovány v případě zemětřesení, záplav, hladomorů způsobených suchem nebo válečným konfliktem“.

8.3 Jemen a Palestina v koncepcích rozvojové spolupráce ČR

Česká republika jako samostatný stát započala s programem rozvojové spolupráce, po několikaleté pauze od roku 1989, v roce 1995, s perspektivou vstupu do organizace OECD (Exnerová a kol., 2008).

Prvním koncepčním dokumentem, týkající se rozvojové spolupráce ČR v těchto zemích, bylo „USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 15. března 1995 č. 153 + P: k zásadám pro poskytování zahraniční pomoci“ (Vláda České republiky, 1995). Na rozdíl od následujících koncepcí, které definovaly teritoriální i sektorové priority explicitně, však tento dokument nabízí pouze 4+1 obecná kritéria (viz příloha č. 1), kterými se teritoriálních priority ZRS ČR měly řídit. Nejsou určeny ani ukazatele a indikátory jednotlivých kritérií. Toto mělo za následek silnou teritoriální i sektorovou roztříštěnost rozvojových aktivit ČR.

Dalším dokumentem je Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2002 – 2007, resp. 2009 (Ministerstvo zahraničních věcí, 2001a). Tento dokument již explicitně definuje prioritní země ZRS ČR, kterými byly pro region Blízkého východu, spolu s Libanem, označeny Palestinská autonomní území (PAÚ) i Jemenská republika. Původně určovala 20 prioritních zemí z různých regionů, což se změnilo roku 2004, kdy vzhledem ke kapacitám ČR bylo určeno 8 prioritních zemí. V tuto chvíli již Palestinská autonomní území nebyla pro ČR prioritní oblastí (Jemen prioritní oblastí nadále zůstal).

Pro těchto osm prioritních zemí byly vypracovány programy rozvojové spolupráce, kterými se ZRS ČR začala řídit od 1. ledna 2006 (Česká rozvojová agentura, 2009).

V koncepci rozvojové spolupráce na roky 2010 – 2017 (Česká rozvojová agentura, 2010) jsou Palestinská autonomní území (PAÚ) i Jemen zařazeny do kategorie „Prioritní země bez programu spolupráce“, s odůvodněním, že tam „jsou ve střednědobém horizontu potřebné a žádoucí rozsáhlejší rozvojové aktivity ČR. Spolupráce bude probíhat na bázi individuálních projektů, které však budou do značné míry tvořit ucelený, promyšlený celek, a navážou také na další bilaterální i multilaterální aktivity ČR v dané zemi.“ (Česká rozvojová agentura, 2010)

Palestinská autonomní území byla zahrnuta do podkategorie „Projektové země“, s odůvodněním, že „ze zahraničně politických důvodů je důležité realizovat na PAÚ rozvojové projekty, které naváží na mimořádnou rekonstrukční pomoc v roce 2008, a to v sektorových prioritách ČR - ekonomický rozvoj (zejména energetika) a životní prostředí (především vodohospodářství),“ (Česká rozvojová agentura, 2010).

Jemen byl umístěn do kategorie „Země, v nichž bude pokračovat spolupráce v jiném rozsahu a zaměření než v předchozím programovém období“ (Česká rozvojová agentura, 2010).

8.4 Rozvojová spolupráce

8.4.1 Rozvojová spolupráce ČR s Palestinou

Je důležité upozornit, že ČR začala v Palestině pomáhat jako první země z bývalého východního bloku (Čejka, 2001) V oblasti energetiky se uskutečnila realizace prvního projektu ČR v Palestině - výstavba vysokonapěťového rozvodného systému v Túbásu na Západním Břehu v období 1996 - 2003, jehož hodnota byla 144 300 000 Kč. Dalším projektem, zřejmě navazujícím na tento projekt, bylo budování malých a středních energetických zdrojů a souvisejících rozvodných sítí v gubernorátu Tubás v letech 2006 - 2010 v hodnotě 48 mil. Kč (Ministerstvo zahraničních věcí, 2014b).

8.4.1.1 Mimořádná pomoc v roce 2008

V roce 2008 vláda ČR uvolnila 60 mil. Kč na mimořádnou rozvojovou pomoc PAÚ (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2009). Tyto peníze byly investovány do výstavby servisního střediska pro transformátory v Tubásu. Na tento bylo poskytnuto

49 mil. Kč a byl uskutečněn v letech 2009 - 2012. Dále pak do I. fáze projektu využitelnosti solární energie v podmínkách PAÚ. Dále byl v rámci mimořádné rozvojové pomoci uskutečněn třífázový projekt „Prezentace a zavádění ekonomického modelu využívání vody“ v období 2008 – 2010. Za tyto peníze byl také uskutečněn projekt „Podpora infrastruktury s důrazem na management vodního hospodářství“. Bylo zakoupeno vybavení školicího střediska pro automechaniky na PAÚ a zařízeno školení školitelů a poradců v oblasti exportu/importu z PAÚ v roce v hodnotě (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2009).

Dále byl poskytnut dar kriminalistické techniky a zorganizováno školení pro palestinské soudce, žalobce a policisty v protikorupčním know-how. Česká republika také poskytla dobrovolný příspěvek na společný projekt izraelské organizace Ir Amim a palestinské organizace Fórum pro mír a demokracii (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2009).

Aby ČR navázala na mimořádnou pomoc v roce 2008, byla PAÚ v koncepci ZRS na léta 2010 – 2017 zařazena do projektových zemí (Česká rozvojová agentura, 2010). Na mimořádnou pomoc navázalo několik projektů (Ministerstvo zahraničních věcí, 2014b).

V oblasti energetiky se jednalo o projekty za 10,3 mil. Kč, v oblasti vodohospodářství ČR uspořádala semináře, zabývající se problémem dodávek vody v roce 2011 v hodnotě 440 tis. Kč. Dále uskutečnila projekt „Zavádění a rozvoj modelu víceletého přidělového systému vodního hospodářství“ v letech 2012 - 2013 v hodnotě 5 mil. Kč (Ministerstvo zahraničních věcí, 2014b).

V oblasti podpory potravinového zabezpečení byl uskutečněn projekt „Posílení zemědělského a zpracovatelského potenciálu“ v roce 2011 v hodnotě 88 tis. Kč. V oblasti zemědělství byl uskutečněn projekt modernizace kapilárního systému zavlažování využitím fotovoltaické energie v letech 2011 - 2013 v hodnotě 8,5 mil Kč. V oblasti životního prostředí byl realizován projekt „Sovy pálené jako pomocníci při omezování škod působených pesticidy“, v letech 2012 - 2013 v hodnotě 300 tis. Kč (Ministerstvo zahraničních věcí, 2014b).

V oblasti vzdělání byl důležitý projekt s názvem „Simulace dohody o rozdělování vodních zdrojů mezi Palestinci a Izraelci“ uskutečněný v roce 2012. Další projekt s

názvem „Podpora vzdělávacích aktivit při Al-Quds University ve východním Jerusalemě“ byl uskutečněn v letech 2012 – 2013. Dále bylo podpořeno samostatné podnikání žen v roce 2013. Celkem bylo do oblasti vzdělávání investováno 1,3 mil. Kč. V oblasti sociálních služeb byla zrealizována výstavba dětského hřiště podle projektu místní architektky v roce 2013 za 400 tis. Kč (Ministerstvo zahraničních věcí, 2014b).

8.4.2 Rozvojová spolupráce ČR s Jemenem

První rozvojový projekt zaměřený na Jemen vznikl v roce 1998. Jednalo se o společný projekt, jehož cílem bylo vytvořit tzv. ekologickou síť směřovanou na ostrov Sokotra v Indickém oceánu. Projekt získal podporu ministerstva zemědělství na období 1999—2001, poté byl ještě na další tři roky prodloužen. Ukončen byl v roce 2004 (Jelínek, 2006).

V oblasti vodohospodářství byl v roce 2005 zahájen projekt „Zásobování a úprava pitné vody v oblasti Socotra Archipelago“ který byl dokončen v roce 2007. Další projekt v oblasti vodohospodářství nesl název „Úprava vody a vodních zdrojů“, a proběhl ve městě Al-Mukalla. V oblasti vodohospodářství byl realizován také projekt „Pomoc při řešení likvidace a recyklace odpadních vod ve městě Hadibo“, který proběhl v letech 2005 – 2007. Celková suma investovaná do projektů ve vodohospodářství je 19,2 mil. Kč (Ministerstvo zahraničních věcí, 2014c).

V roce 2006 byla zahájena realizace jediného projektu v oblasti energetiky– „Modernizace a zvýšení účinnosti elektrárny Al Hiswa“, jehož celková cena byla 46 mil. Kč. Projekt byl dokončen v roce 2010. Kč V oblasti životního prostředí se ČR angažovala v projektu "Udržitelné nakládání s čistírenskými kaly" ve městě Hadibo, na ostrově Sokotra, který začal v roce 2008, skončil o dva roky později a měl hodnotu 15,4 mil. Kč (Ministerstvo zahraničních věcí, 2014c).

V oblasti zemědělství byly realizovány celkem 4 projekty. První započal v roce 2005, měl název: „Optimalizace výroby jehněčího masa cestou křížení místních plemen ovcí s masnými a plodnými plemeny v Jemenu“, a dokončen byl v roce 2010. Trilaterální projekt „Zlepšená kultivace a ochrana vlajkových druhů Sokotry“ se uskutečnil v roce 2007. Dále byl uskutečněn projekt „Podpora drobných zemědělců a zemědělského vzdělávání na ostrově Sokotra“, jenž probíhal v letech 2012-2013. V roce 2012 byl

zahájen projekt na podporu drobných zemědělců. Ukončen byl v roce 2014 (Česká rozvojová agentura, 2014). Celková hodnota projektů v oblasti zemědělství byla 29,5 mil. Kč (Ministerstvo zahraničních věcí, 2014c).

ČR celkem 5x v Jemenu investovala do školství. Jeden z těchto projektů probíhá dodnes, konkrétně se jedná projekt na podporu univerzity na souostroví Sokotra (Česká rozvojová agentura, 2012). V ostatních případech se jednalo o zakoupení vybavení do škol. Do školství v Jemenu ČR investovala celkem 2,22 mil. Kč. V oblasti zdravotnictví byl v roce 2007 koupen generátor pro nemocnici v Hadibo, v roce 2009 byl zakoupen generátor pro zdravotnické středisko Al-Olufi. V roce 2010 bylo pořízeno vybavení pro zdravotnické centrum Al-Ahdan. Celkem na rozvoj zdravotnictví ČR přispěla ČR celkovou částkou 1,5 mil. Kč (Ministerstvo zahraničních věcí, 2014c).

Do projektů týkajících se sociálních služeb investovala ČR několikrát. Zakoupila minibus pro slepecké centrum Al-Noor v roce 2008, v roce 2009 vybavení pro centrum Sana's Boys, v tomtéž roce bylo zakoupeno vybavení pro Kvalifikační centrum organizace Jemenská ženská unie a podpořeno kulturní a sportovní centrum asociace zdravotně postižených. V roce 2010 a 2012 bylo zorganizováno školení hlasové obsluhy počítačů a vybavena audioknihovna centra pro zrakově a sluchově postižené. V roce 2013 bylo podpořeno rehabilitační centrum fyzicky postiženým v Sanná. Celková hodnota projektů v oblasti sociálních služeb byla 3,149 mil. Kč (Ministerstvo zahraničních věcí, 2014c).

V roce 2011 z důvodu výrazně zhoršené bezpečnostní situace nebyly v Jemenu realizovány žádné bilaterální rozvojové projekty (Česká rozvojová agentura, 2012). Projekty pokračovaly pouze na ostrově Sokotra znovu od roku 2012 (kompletní přehled projektů ZRS v Jemenu a Palestině viz příloha č. 4).

8.5 Humanitární pomoc

8.5.1 Humanitární pomoc poskytnutá Jemenu

V roce 2007 byla schválena pomoc somálským uprchlíkům v Jemenu ve výši 2,2 mil. Kč pro Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2008).

V prosinci 2011 schválilo Ministerstvo zahraničních věcí částku 2,5 mil. Kč na

pomoc obyvatelstvu postiženému konfliktem či podvýživou v Jemenu (Ministerstvo zahraničí České republiky, 2012).

Ve druhém pololetí roku 2012 a 213 bylo vyčleněno celkem 8 mil. Kč pro Jemen na projekt Světového potravinového programu (WFP), který dívkám ze zranitelných rodin zajišťuje náležitou výživu a zároveň i zapojení do vzdělávacího procesu. (Ministerstvo zahraničí České republiky 2013, 2014d)

8.5.2 Humanitární pomoc poskytnutá PAÚ

V letech 2000, 2002, 2009 - 2014 přispěla ČR do fondu Úřadu OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě (UNRWA) na pomoc palestinským uprchlíkům v různých oblastech celkovou částkou 27 mil. Kč

Bilaterální pomoc v hodnotě 3 mil. Kč byla poskytnuta Palestinským autonomním územím v roce 2007 (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2008). Dalších 10 mil. Kč bylo uvolněno v roce 2009 na humanitární potřeby obyvatel Gazy během vojenského konfliktu s Izraelem a na následnou pomoc a obnovu oblasti (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2010).

9 DIPLOMATICKÉ VZTAHY S JEMENEM

Podle Fors.cz (2006) se ČR z pozice nestálého člena RB OSN se ČR aktivně zasazovala za urychlené ukončení jemenské občanské války (květen–červenec 1994). Mimo jiné podpořila přijetí rezolucí k situaci v Jemenu a v souladu s nimi podporovala požadavek okamžitého zastavení bojů, řešení sporu politickými prostředky, výzvu k zastavení dodávek zbraní a dalšího vojenského materiálu do Jemenu (Fors, 2006).

V roce 2010 bylo v Jemenu uzavřeno české velvyslanectví z důvodu úspor (Hospodářské noviny, 2010). V roce 2013 zde byl otevřen honorární konzulát ČR (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013).

Česká republika je členem organizace *Přátelé Jemenu*, která byla založena v roce 2010 a jejímž hlavním cílem je podpora ekonomického rozvoje Jemenu. Ministr Schwarzenberg na zasedání Skupiny přátel Jemenu slíbil pokračování české pomoci (Ministerstvo zahraničních věcí, 2013a).

10 EKONOMICKÁ SPOLUPRÁCE – JEMEN

10.1 Bilaterální dohody

V současnosti je uzavřeno 9 platných bilaterálních smluv mezi ČR a Jemenskou republikou, osm z nich bylo uzavřeno za minulého režimu. Jemen při svém sjednocení deklaroval, že bude uznávat všechny bilaterální smlouvy, uzavřené mezi Českou republikou a oběma částmi Jemenu před rokem 1989 (viz příloha č. 1).

Jediná dohoda, uzavřená mezi Jemenem a ČR je „Dohoda mezi Českou republikou a Jemenskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic“ podepsaná 20. 3. 2008 v Sanaá. (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015)

10.2 Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu

Je známo celkem 5 firm či joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce. Jsou to Al Ahwal Group, dovozce automobilů Škoda a jiných strojírenských výrobků, Al Watary Group - dovozce sklářských výrobků, Hassan Mohamed al-Hadramee and Sons Ltd. - dovozce svítilen a sklářských výrobků, Oil Search (Yemen) Ltd., hlavní partner Moravských naftových dolů v Jemenu a Zubayen Trading and Industry Co., dovozce průmyslových výrobků (Businessinfo.cz, 2015a)

10.3 Vzájemný obchod

Do roku 1989 byly vzájemná vztahy České republiky a Jemenské republiky poměrně jednostranné. ČR Jemenu dodávala vojenskou pomoc, pomáhala také například stavět nemocnice a poskytovala jemenským obyvatelům stipendia. Po roce 1993 je možné ze vzájemné obchodní bilance každý rok vyčíst pozitivní saldo pro Českou republiku (Businessinfo.cz, 2014).

Hodnota dovozů byla mezi lety 1993 – 2014 nejvyšší v roce 1996, kdy dosáhla 838 tis. USD. Mezi hlavními komoditami dováženými z Jemenu do ČR můžeme najít výrobky a potřeby pro tělocvik, jehněčí a ovčí kůži, zmražené rybí filé, pletená či háčková trička nebo tílka z bavlny, kožešiny a bavlnu. Hodnota dovozů z Jemenu má celkově klesavou tendenci, viz graf č. 2.

Hodnota vývozu z ČR do Jemenu byla nejvyšší v roce 2010, kdy dosáhla 43 806 tis. USD. Nejdůležitějším vývozním artiklem v tomto roce byly motorová vozidla. Mezi

hlavními komoditami vyváženými z ČR do Jemenu patří hlavně zbraně a vojenský materiál (včetně tanků, sportovních a loveckých pušek a karabin, revolverů a pistolí), osobní automobily, pístové motory a letadla. Hodnota vývozu má stoupavou tendenci, jak ukazuje graf č. 1.

11 ČESKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA VŮČI PORUŠOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV V JEMENU

Problémy s dodržováním lidských práv v Jemenu jsou zmiňovány každoročně v reportech Ministerstva zahraničí Spojených států amerických od roku 1999. Mluví se o mučení, zabíjení opozice a jiném nespravedlivém či lidská práva porušujícím zacházení s vězni a obžalovanými ve vazbě. Obžalovaní zároveň mizeli z vazeb (v roce 1999 bylo známo 27 takových případů). Je zmiňována nesvoboda tisku, zákazy shromažďování, nesvoboda vyznání či omezená svoboda volného pohybu (U. S. Department of state, 2000).

Z reportů organizace Freedom House, která měří úroveň dodržování lidských práv a svobody, vyplývá, že Jemen byl mezi lety 1999 - 2015 označován jako „nesvobodný“, kromě let 2004 – 2009, kdy byl označován jako „částečně svobodný“ (Freedom House, 2015).

11.1 Obchod se zbraněmi

Česká republika se na legitimizaci porušování lidských práv v Jemenu podílela dovozem zbraní do země. Tyto zbraně mohly být použity při represích, ale i při současné občanské válce. Jelínek (2006), uvádí, že v letech 1999 a 2001 bylo do Jemenu z ČR vyvezeno celkem 97 tanků T54 a T55 a 12 lehkých bojových letounů L39C. Jemen se stal pátým největším odběratelem zbraní i přes to, že se zjistilo, že konečným uživatelem 20 polských tanků pro Jemen v roce 1999 byl Súdán (Feranec, 2004).

Dalším významným vývozním artiklem se podle Jelínka (2006) staly lovecké a sportovní pušky. Mezi lety 1995 a 2001 mělo toto zboží dodané do Jemenu hodnotu více než 400 milionů korun. „To je více, než během stejné doby utratili za české sportovní zbraně američtí zákazníci.“ (Jelínek, 2006). Dále Jelínek přišel se závažnou kritikou (2006): „Jemen v současné době patří k umírněným arabským zemím s pragmatickou a prozápadně orientovanou zahraniční politikou. Není na seznamu států, pro něž platí

mezinárodní zbrojní embargo, objevily se ale spekulace, že se zde trénují teroristé organizace Al-Kajda a je pravděpodobné, že zbraně určené pro jemenské zákazníky končí v dalších zemích. Pro lepší obrázek České republiky v Evropské unii tak bylo vhodné Jemenu nabídnout i jiné zboží než zbraně.“ (Jelínek, 2006).

Česko jemenské obchodní vztahy byly podle Bureše a Čejky (2011) v roce 2010 podrobeny kritice Amnesty International „Jemenská vláda při potlačování domácích povstalců a členů místní Al-Káidy porušuje lidská práva. V boji s nimi využívá pomoc pocházející z USA a Evropské unie a také zbraně z České republiky,“ Podle zprávy AI vyvezla ČR do Jemenu v roce 2009 vojenský materiál za více než 10 mil EUR (248 mil Kč). Problémem mělo být zrušení ZÚ v Sanná, které mělo činnosti koordinovat (Bureš a Čejka, 2011).

Další kritika ze strany Amnesty International přišla roku 2011, kdy tato nevládní organizace přinesla informace, podle nichž měla ČR (a jiné státy) dodávat zbraně autoritativním vládám Blízkého východu (konkrétně Libyi, Egyptu a Jemenu). Tyto zbraně byly následně použity v bojích proti povstalcům. Česká republika se proti těmto obviněním ohradila. Nepopřela, že určité zbraně z ČR do oblasti skutečně dodány byly. Tvrdila, že se ale obvykle jednalo jen o součástky a náhradní díly na údržbu dříve dodané vojenské techniky, a že tato technika nebyla použita proti civilistům. Dále tvrdila, že české dodávky tvořily jen zlomek celkového importu do cílových zemí. „Současně ČR zdůraznila, že ‚MZV ČR posuzuje žádosti o vývoz vojenského a nevojenského materiálu podle řady kritérií. Jedním z nich je respekt k lidským právům.‘ Přes toto vysvětlení vrhla aféra stín na českou politiku vůči zemím Blízkého východu a nastínila známá témata o tom, jak sladit zájem o dodržování lidských práv ve světě s ekonomickými zájmy,“ (Čejka a Ježová, 2012).

11.2 Kontext vývozu zbraní do Jemenu

Z výpočtu ze statistik českého statistického úřadu tvořily zbraně a vojenský materiál 33,5 % celkového vývozu ČR do Jemenu za období 1. 1. 1999 až 31. 12. 2014, v absolutním vyjádření je to 54 531 tis. Eur. (Český statistický úřad, 2012) Ve skutečnosti je hodnota vývozu vojenského materiálu vyšší a to proto, že kategorie 871000 *Tanky a j vozidla bojová obrněná, i se zbraněmi*, v databázi statistického úřadu nefiguruje vůbec od

roku 2001, přičemž vývozy tanků či obrněných vozidel podle databáze Campaign Against Arms Trade (2013) tvoří nemalou část celkových vývozu ČR do Jemenu (a do jiných zemí). Kategorie 6 vojenského materiálu⁴ figuruje ve vývozech z ČR do Jemenu v databázi Campaign Against Arms Trade (2013) mezi lety 2004 – 2014 každý rok, kromě let 2005 a 2014.

Kategorie zbraní (viz příloha č. 3) se na 1. až na 10. pozici ve statistice vývozu ČR do Jemenu objevili od roku 1999 – 2014 celkem 14x, z toho byla kategorie zbraní co do hodnoty na 1. místě celkem 8x a na 2. místě celkem 7x (Český statistický úřad, 2012).

Největší podíl na vývozu vojenského materiálu podle statistického úřadu měla kategorie 930400 *Zbraně ostřelovací (na pero, plyn, obušky aj) ne sečné ap*, která se na vývozu vojenského materiálu podílela do Jemenu 76,8 % (Český statistický úřad, 2012). Druhou nejhodnotnější položkou vývozu byla kategorie 871000 *Tanky aj vozidla bojová obrněná, i se zbraněmi*, která se na vývozu vojenského materiálu podílela 8,1 % (4 434 tis. EUR). Významnými položkami byly i kategorie 930330 *Pušky, karabiny sportovní, lovecké ap ostatní* s podílem 7 % (3 858 tis. EUR) a 930200 *Revolvery, pistole (ne na pero, slepé náboje ap)* s podílem 6,2 % (3 433 tis. EUR) (Český statistický úřad, 2012).

Pomocí databáze organizace Campaign Against Arms (2013), Registru OSN (The Global Reported Arms Trade, 2013) či databáze Stockholm International Peace Research Institute (Sipri) (Stockholm International Peace Research Institute, 2015) a každoročně vydávaných zpráv Ministerstva průmyslu a obchodu a vývozu vojenského materiálu můžeme zjistit, jaké typy zbraní byly do Jemenu vyvezeny. Víme, že v roce 1999 to bylo 98 kusů repasovaných tanků T-55 a 12 kusů letadel L39 i s příslušenstvím. (Jelínek, 2006)

V roce 2009 byly do Jemenu vyvezeny zbraně v celkové hodnotě 10 498 tis. EUR (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010). Podle Ministerstva průmyslu a obchodu (2011) se jednalo o protiletadlové kanóny, munici a granáty.

V roce 2010 byl do Jemenu dodán vojenský materiál v hodnotě 12525 tis. EUR (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2011). Mezi zbraněmi, dodané tento rok do Jemenu, byly také těžké kulometry značky ZPU-2, GŠ-23/23L, NR-30 a GSh-2, které putovaly do

⁴ Tato kategorie odpovídá kategorii 871000 z aplikace mezinárodního obchodu statistického úřad

Jemenu, Ruské federace a Lotyšska. Kolik přesně a jakých kulometů bylo do každé z těchto zemí dodáno ze zprávy vyčíst nelze. Podle registru OSN bylo v roce 2010 do Jemenu z ČR dodáno 15 ks. BVP-1 s výzbrojí MG 14,5 (The Global Reported Arms Trade, 2013). Stejná data potvrzuje i Stockholm International Peace Research Institute (Sipri) (2015).

V roce 2012 bylo podle zprávy MPO (2013) do Jemenu a Bulharska dodáno 168 ks kulometů KPVT a dvojkulometů ZPU-2. Kolik a jaký typ kulometů proudil do jedné z těchto dvou zemí, však není možné ze zprávy zjistit. Podle registrů OSN šlo do Jemenu 55 kusů (The Global Reported Arms Trade, 2013). Zároveň bylo dodáno 143 ks obrněných vozidel BVP-1, kolových bojových vozidel a kolových obrněných transportérů PANDUR II, naváděcích a průzkumných stanice 1S9, obojživelných plovoucích středních transportérů PTS-10 do Maďarska, Rakouska, Jemenu, Německa a Slovenska (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013). Podle registru OSN (2013) jsme do Jemenu v roce 2012 dodali 10 ks. obrněných vozidel.

V roce 2013 od nás Jemen obdržel 5 kusů obrněných transportérů. Podle databáze Stockholm International Peace Research Institute (2015), byly objednané v roce 2012 a koncový uživatel byl neznámý.

Zajímavé je, že od roku 2006 v databázi statistického úřadu figuruje ve vývozech vojenského materiálu pouze kategorie 930400 *Zbraně ost(na pero,plyn,obušky aj)ne sečné ap.* Do roku 2006 ve vývozech figurovalo kategorií celkem 10 (včetně kategorie 9304). Podle databáze statistického úřadu by se tak mohlo zdát, že od roku 2006 dodávala ČR do Jemenu pouze obušky (či vzduchové pistole nebo jiné nestřelné zbraně), přičemž jejich celková hodnota v letech 2006 – 2013 byla 34 tis EUR (zhruba 875 982,-- Kč).

Informace statistického úřadu tak nekorespondují se zprávami MPO ani ostatními zdroji informací, které monitorují vývozy zbraní, jako je registr zbraní OSN, databáze organizace Sipri či databáze organizace CAAT.

ČR do Jemenu podle Campaign Against Arms Trade (2013) mezi lety 2006 – 2013 vyvezla vojenský materiál v hodnotě více než 42 mil. Eur. Proč je navíc v aplikaci statistického úřadu většina vývozu označována kategorií, která by měla označovat obušky, vzduchové pistole či nestřelné zbraně, autorovi není známo.

Dále je možné ze zpráv Ministerstva průmyslu a obchodu vyčíst, že v některých

letech byla ČR nadpolovičním dodavatelem vojenského materiálu do Jemenu ze všech současných členských zemí EU. Zpráva MPO za rok 2007 (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2008) říká, že: „mezi země s nadpolovičním podílem uskutečněného vývozu vojenského materiálu z ČR na celkovém vývozu EU za rok 2006 patřily [...] Jemen“ a další státy. V tomto roce tvořil vývoz zbraní z ČR do Jemenu 99,1% všech vývozů z EU (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2008). Podobně zpráva MPO za rok 2010 říká, že: „mezi země (resp. teritoria) s nadpolovičním podílem uskutečněného vývozu vojenského materiálu z ČR na celkovém vývozu EU za rok 2009 patřil [...] Jemen,“ a další země. Kolik procent na celkovém vývozu z EU to bylo, však zpráva nedefinuje (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2011).

Podle Campaign Against Arms Trade (2013) byla ČR nadpolovičním dodavatelem ze všech současných zemí EU i v letech 2013 a 2012 (toto již zprávy MPO nezmiňují).

V letech 2006, 2008, 2009, 2012 a 2013 byla podle databáze Campaign Against Arms Trade (2013) ČR největším dodavatelem zbraní do Jemenu ze všech současných členských zemí EU.

Dále je možné díky zprávám MPO sledovat, od roku 2008, postupně restriktivnější politiku na vývozy vojenského materiálu do Jemenu, počínaje jednotlivými negativními stanovisky až po zastavení vývozu veškerého vojenského materiálu.

V roce 2008 zaujalo MZV negativní stanoviska ke konkrétním žádostem o vývoz pro různé konečné uživatele v Jemenu (a v jiných zemích). Jednalo se o zákaz vývozu různých položek ze seznamu vojenského materiálu. Které případy se týkaly Jemenu, však ze zprávy 2008 možné vyčíst není. (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2009).

Podle zprávy MPO z roku 2009 „zaujalo MZV negativní stanoviska ke „konkrétním žádostem o vývoz pro různé konečné uživatele v Jemenu“ a v jiných zemích (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010).

V roce 2011 zase kvůli zvyšujícím se rizikům v obchodu s vojenským materiálem se zeměmi severní Afriky a Blízkého ČR počátkem února 2011 na žádost MZV dočasně pozastavila export určitého vojenského materiálu do Egypta a Jemenu (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012).

Koncem roku 2012 ČR na žádost MZV Licenční správa MPO pozastavila vývoz vojenského materiálu do Jemenu v souvislosti se zhoršující se situací v regionu

(Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013).

12 POLITIKA ČR VŮČI SAUDSKÉ ARÁBII

Podobný vztah, jaký vidíme u Izraele vůči Palestině, můžeme pozorovat ve vztahu Saudské Arábie vůči Jemenu. Ekonomická, politická a sociální situace v Jemenu je velmi závislá od politiky jeho severního souseda.

Roku 1934 proběhl mezi Saudskou Arábií a Jemenem konflikt, po jehož konci se část tehdejšího území Jemenu, respektive několik severních provincií (Asir, Jizan and Najran), staly součástí Saudské Arábie. Ta'ifské smlouva o připojení těchto území však obsahovala neobvyklou klauzuli: musela být obnovována každých 20 let (Stenslie, 2013). Spor o hraniční území byl kompletně vyřešen až v roce 2000. Saudská Arábie se svojí politikou až do okamžiku vyřešení sporu vždy snažila, aby Jemen zůstal oslabený, a mohla si tak udržet silnější pozici při obnovování Ta'ifské smlouvy (Stenslie, 2013). Království Saudské Arábie (KSA) tak například v tajnosti podporovalo síly, snažící se svrhnout Marxistický režim v Adenu (Jižní Jemen) během 70. a 80. let 20. století, včetně pomoci disidentským frakcím uvnitř vládnoucí Jemenské Socialistické Straně (Stenslie, 2013).

V kontrastu s touto politikou Saudská Arábie aktivně podrývala snahy o sjednocení Severního a Jižního Jemenu v roce 1990. Byla schopná ignorovat dosavadní ideologii a podporovala Marxistické separatisty na jihu Jemenu při tamní občanské válce v roce 1994 (Stenslie, 2013).

Politika Saudská Arábie se v současné době již nevyznačuje snahou udržet Jemen nestabilním a slabým, ale snahou zneškodnit povstalecké hnutí šíitů na západě země. Podle některých zdrojů je toto zároveň snahou zmírnit vliv Íránu v regionu. To se nejvýrazněji projevilo intervencí Saudské Arábie v Jemenu v roce 2009. Při této operaci poprvé za celou historii království S. Arábie intervenovala za hranicemi bez pomoci jiného státu (Yamani, 2009). Intervence Saudské Arábie v Jemenu měla podpořit oficiální vládu Ali Abdullaha Saleha, která proti Houthiům bojovala od roku 2004 (Yamani, 2009).

Už v této době byla Saudská Arábie obviňována z nevybíravého bombardování civilistů, kdy údajně bombardovala trhy či shromáždění lidí (Nasrawi a Al-Haj, 2010). Operace *Spálená Země* po sobě zanechala několik tisíc vnitřních uprchlíků (Human Rights Watch, 2010). Ve snaze potlačit povstání Houthiů Saudská Arábie v roce 2009

navázala de-facto partnerství s Jemenskou odnoží Al Qaeda, která je samotnou Saudskou Arábií (spolu s jejími západními spojenci) označována za teroristickou organizaci a od začátku bylo jejím cílem, kromě svržení vlády v Jemenu, svržení Saudsko-arabské vlády (Cafiero, 2015).

26. března 2015 začala kampaň Saudské Arábie v Jemenu s názvem „Rozhodující bouře“ (*Decisive storm*), která skončila 21. dubna. Ve stejný den začala operace „Znovuobnovení naděje“ (*Restoring hope*), která v době psaní této kapitoly pokračuje. Cíl těchto operací je stejný jako cíl operace „Spálená země“ v roce 2009 – potlačení povstání Houthiů (The World Factbook, 2015a). Saudská Arábie se zaměřuje na celkovou infrastrukturu - na domy, mosty, nemocnice či přístavy (Amnesty International, 2015). Podle Human Rights Watch (Solvang, 2015) si tato válka a zejména letecké nálety vyžádaly mnoho civilních obětí. V období od začátku operace do konce září 2015 si podle OSN válka vyžádala 2355 životů civilistů a 4862 zraněných. Většina škody byla podle Human Rights Watch způsobena leteckými nálety koalice (Solvang, 2015).

Koalice vedená Saúdy, jejíž součástí jsou i jemenské vládní jednotky, je obviňována z válečných zločinů organizacemi Amnesty International (Amnesty International, 2015a) a Human Rights Watch (Human Rights Watch, 2015a) V období operace *Znovuobnovení naděje* je Saudská Arábie obviňována také z militarizace pomoci. Příkladem takového jednání je podle Oakforda (2016) případ, kdy S. Arábie požadovala u OSN, aby humanitární pomoc nesměřovala do oblastí, které jsou ovládané povstaleckými jednotkami.

12.1 Politika ČR vůči lidským právům v S. Arábii

Z předchozí kapitoly je zřejmé, že S. Arábie má na situaci v Jemenu silný vliv. Ignorování porušování lidských práv v této zemi se tedy musí nějakým způsobem odrazit i na stavu lidských práv v Jemenu.

V únoru 2001 bývalý prezident Václav Havel navštívil Saudskou Arábii. Od českých novinářů uslyšel dotaz, co na místní pojetí lidských práv říká a zda o něm mluvil se svými hostiteli. „V této oblasti je možno pozorovat určitý posun“, odpověděl Havel. Když Havlův mluvčí, Ladislav Špaček sám čelil otázce, jestli prezident o lidských právech s představiteli země tedy mluvil, Špaček odpověděl, že se samozřejmě dlouze

mluvilo o rozpadu komunistického systému, který potlačoval lidská práva v Evropě. Na otázku ohledně lidských práv v Saudské Arábii Špaček podrážděně odpověděl, že „To, na co se ptáte, je o šest pater níž, než je královská a prezidentská úroveň.“ (Tureček, 2014).

Mezi lety 2009 – 2015 došlo k velkému počtu návštěv KSA českými představiteli a několika návštěv představiteli KSA do ČR (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015d) Není známo, že by alespoň při jedné z těchto návštěv padlo slovo ohledně dodržování práv. Při návštěvách uskutečněných po roce 2009 nepadla řeč ani o intervenci S. Arábie v Jemenu v roce 2009, ani o budoucím vývoji v Jemenu. O ničem podobném nemluvil ani ministr průmyslu a obchodu Mládek při setkání s ministrem ropy a ropného průmyslu S. Arábie v listopadu 2015, (Česká strana sociálně demokratická, 2015) což už bylo v době, kdy se objevila závažná obvinění ze strany lidskoprávních organizací, že S. Arábie ve vedení protipovstalecké koalice páchá v Jemenu válečné zločiny a kdy mezi lednem a srpnem 2015 bylo v Saudské Arábii popraveno 130 lidí (Srnska, 2015).

12.1.1 Obchod se zbraněmi

ČR od roku 2004 do roku 2013 vyexportovala ČR do Saudské Arábie vojenský materiál v hodnotě téměř 32 mil. Eur (Campaign Against Arms Trade, 2013). V roce 2014 byla S. Arábie dokonce největším odběratelem českého vojenského materiálu (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2015). V tom samém roce, krátce po návštěvě ministra zahraniční Karla Schwarzenberga v roce 2013, v Saudské Arábii kopřivnická Tatra otevřela závod na produkci automobilů pro potřeby místní armády (Otto, 2014). ČR podle některých zdrojů dodává ČR do Saúdské Arábie i rozbušky (Senft, 2015).

Česká republika tak, podobně jako Velká Británie, která je kvůli tomu podrobena kritice ze strany organizace Amnesty, poskytuje rozvojovou (a humanitární) pomoc Jemenu a zároveň dodává zbraně a zbraňové systémy Saudské Arábii, a to v čím dál větší míře (Goldring, 2015).

13 KOMPARACE POLITIK ČR VŮČI JEMENU A PALESTINĚ

V následující kapitole bude provedena komparace jednotlivých oblastí české zahraniční politiky vůči Jemenu a Palestině na základě předchozích kapitol.

13.1 Komparace v oblasti rozvojové a humanitární pomoci

Z kapitoly o rozvojové pomoci ČR poskytované těmto teritoriím vidíme, že ČR se v jednotlivých zemích soustředí na ty oblasti, ve kterých má komparativní výhodu a zkušenosti. ČR je také schopná zareagovat a vyčlenit prostředky v případě krize – jak na humanitární, tak na rozvojovou pomoc.

Důležitý je také fakt, že pro ČR je důležitá bezpečnost v místě realizace projektů. Žádný z rozvojových projektů v Palestině neproběhl na území Gazy, ve které se dost často vedou boje. Z důvodu bezpečnosti byly přerušeny i projekty v Jemenu v roce 2011.

13.2 Komparace v oblasti ekonomické spolupráce

Z pohledu ekonomické spolupráce je Palestina neperspektivní, spolupráce je navíc stěžována bloádou Izraele a nevyřešenými otázkami ohledně mírového procesu. Z důvodu složité ekonomické situace je v současné době šance na zlepšení ekonomické spolupráce mizivá. Pro ČR je ale důležitá ekonomická spolupráce s Izraelem.

Jemen byl za to poměrně důležitým nákupčím našich zbraní a automobilů. V současném stavu, kdy má vláda kontrolu jen nad částí území a válka je v plném proudu, je vidina ekonomické spolupráce, stejně jako u Palestiny, velmi mlhavá.

13.3 Komparace v oblasti přístupu k lidským právům

Lidská práva v zahraniční politice ČR vůči těmto dvěma územím nejsou prioritou. ČR do Jemenu vyvážela zbraně již od roku 1999, v době, kdy byl Jemen obviňován z hrubého porušování lidských práv. Víme, že zbraně byly do Jemenu z ČR vyváženy každý rok mezi lety 1999 – 2014, přitom se jednalo o obrněná vozidla, tanky, letadla, municie, granátomety a revolvery, nikoliv o nestřelné zbraně či náhradní díly, jak tvrdila česká vláda při své obhajobě. Tyto zbraně mohly být použity při represích, mohou být používány i ale v současném konfliktu v Jemenu, ve kterém jsou obě strany obviňovány z válečných zločinů.

Zbraně jsou i důležitou oblastí partnerství ČR se S. Arábií, zemí, která má silný vliv na dění v Jemenu. V roce 2014 byla S. Arábie největším odběratelem zbraní z ČR. I přesto, že je v současné době obviňována z válečných zločinů vůči jemenskému

obyvatelstvu, tak se nezdá, že by vývoz zbraní do této země z ČR měl být nějak omezen. Stejný fenomén lze sledovat i u Izraele – zemi, jež má silný vliv na dění v Palestině. Zde je legitimizace porušování lidských práv Izraelem v Palestině prováděna zvyšováním armádní spolupráce a spoluprací mezi ministerstvy obrany. Také je důležité vzít v potaz mezinárodní podporu Izraele, která je často proti pozici EU.

Rozdíly je možné pozorovat v přístupu opozice k jednotlivým zemím. Zatímco k problematice blízkovýchodního mírového procesu se opozice vyjadřuje poměrně pravidelně, k problematice Jemenu nejsou známá vyjádření žádná.

14 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo nalézt odpovědi na otázky, zda je česká zahraniční politika vůči Jemenu a Palestině kontinuální a zda je řízena ekonomickými zájmy.

V případě Jemenu lze jasnou kontinuitu zahraniční politiky sledovat na vývozech zbraní z ČR do této země. Na druhou stranu se ČR v závažných situacích, jako při občanské válce roku 1994 jako nestálý člen RB OSN, či v současné době při probíhajícím konfliktu, zavazuje nedovážet do země zbraně (a jako nestálý člen RB OSN k tomu vyzývala i ostatní země).

V případě Palestiny je kontinuita téměř jednoznačná. Český postoj byl vždy spíše proizraelský, a jak bylo ukázáno v práci, v některých případech až nekriticky. Jeho intenzita se ale mění podle toho, jaká vláda je u moci. Nekritické vůči porušování lidských práv ze strany Izraele jsou zejména vlády pravicové. Na druhou stranu je podpora Palestiny od levicových stran spíše rétorická, což potvrzuje současný trend povyšování vzájemné armádní spolupráce ČR s Izraelem.

Odpovědět na otázku, jestli je náš vztah vůči těmto zemím řízen převážně ekonomickými zájmy, není úplně jednoduché. ČR oběma zemím poskytuje rozvojovou pomoc na mnoho projektů. Například ale podle Jelínka (2006) poskytuje ČR pomoc Jemenu z pokryteckých důvodů. Když navíc vezmeme v úvahu fakt, že S. Arábie, která je obviňována z válečných zločinů při bombardování Jemenu, byla v roce 2014 největším příjemcem vojenského materiálu z ČR (vyvezený vojenský materiál měl hodnotu více než 70 mil. EUR (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2015), je těžké připustit, že by ekonomický motiv nebyl tím hlavním motivem.

Ohodnotit přístup ČR k Palestině jako pokrytecký též připadá v úvahu – ČR sice

Palestině poskytuje rozvojovou pomoc, na druhou stranu Izraeli - zemi, která byla (nejen) organizací OSN obviněna z válečných zločinů v Palestině, dodává zbraně, které mohou být použity při případném dalším páchání válečných zločinů. V případě Izraele tak ekonomický motiv je určitě důležitý, nicméně není tím jediným.

ABOUDI, Sami. In Yemen chaos, Islamic State grows to rival al Qaeda. Reuters [online]. 2015 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-yemen-security-islamicstate-insight-idUSKCN0PA1T920150630>

All Quiet on the Northern Front? Human Rights Watch [online]. 2010 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/report/2010/04/07/all-quiet-northern-front/uninvestigated-laws-war-violations-yemens-war-huthi>

BARŠA, Pavel. „Izraelská akce v Gaze a my.“ In Mezinárodní politika, no. 2. [online]. 2009 [cit. 2015-12-16] Dostupné z <http://ustavmezinarodnichvztahu.cz/article/mezinarodni-politika-2-2009-globalni-financni-krize>

BARTOŠ, Adam B. Za Hamas máte padáka, zbavil se Vlček tří poradců včetně Kavana. Idnes.cz [online]. 2009 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/za-hamas-mate-padaka-zbavil-se-vlcek-tri-poradcu-vcetne-kavana-ptk/>

BUREŠ, Jaroslav a Marek ČEJKA, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, In KOŘAN, Michal (ed.) a kol. Česká zahraniční politika v roce 2010: Analýza ÚMV. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011, ISBN 978-80-86506-95-1.

BUREŠ, Jaroslav. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“ In KOŘAN, Michal (ed.). Česká zahraniční politika v roce 2007: Analýza ÚMV. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. ISBN 978-80-86506-66-1.

BUREŠ, Jaroslav. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. In KOŘAN, Michal (ed.). Česká zahraniční politika v roce 2009: Analýza ÚVM. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010. ISBN 978-80-86506-89-0

BUREŠ, Jaroslav. „Česká zahraniční politika vůči Středomoří a blízkému východu“ In PICK, Otto (ed.), Vladimír HANDL (ed.) a kol. Zahraničí politika České republiky 1993 - 2004: Úspěchy, problémy a perspektivy. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004. ISBN 80-86506-39-8.

BURINA, Dalibor. Špidla zastáncem tvrdé linie proti Hamasu. Kurzy.cz [online]. 2003 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/zpravy/70828-spidla-zastancem-tvrde-linie-proti-hamasu/>

CAFIERO, Giorgio a Daniel WAGNER. Saudi Arabia and al-Qaeda Unite in Yemen. The World Post [online]. 2015 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/giorgio-cafiero/saudi-arabia-and-alqaeda-b_8184338.html

SEZNAM ZDROJŮ

CECHL, Pavel. Schwarzenberg a Nečas: Izrael má právo se bránit. Tyden.cz [online]. 2012 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/mista-kde-to-vre/schwarzenberg-izrael-ma-pravo-se-branit_252632.html

CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2003. Transparency international [online]. 2003 [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: http://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2003/0/

ČEJKA, M. Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 305 s. ISBN 80-903333-9-7.

ČEJKA, Marek. Česko-palestinské vztahy před a po výbuchu. Ústav Mezinárodních Vztahů [online]. 2014 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/cesko-palestinske-vztahy-pred-a-po-vybuchu>

Česká pomoc na rozcestí. In: FORS – ČESKÉ FÓRUM PRO ROZVOJOVOU SPOLUPRÁCI. Zpráva nevládních neziskových organizací o zahraniční rozvojové spolupráci 2008–2009 [online]. Praha, 2009 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: http://www.fors.cz/user_files/aidwatch_web.pdf

Česká zahraniční politika: Česká republika v Radě bezpečnosti OSN, Karel Krátký (ed.) (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997), 65-66

Členové vlád České republiky a Státu Izrael společně jednali v Jeruzalémě. Vláda České republiky [online]. 2014 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/clenove-vlad-ceske-republiky-a-statu-izrael-spolecne-jednali-v-jeruzaleme-124757/>

ČSSD kritizuje české NE Palestině, je prý nelogické. Česká Televize: ČT24 [online]. 2012 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1131368-cssd-kritizuje-ceske-ne-palestine-je-pry-nelogicke>

Databáze zahraničního obchodu. Český statistický úřad [online]. 2012 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <https://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>

DOSTÁL, Vít (ed.), Jakub EBERLE (ed.) a Tomáš KARÁSEK (ed.) a kol. Agenda pro Českou zahraniční politiku 2014. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2014. ISBN 978-80-87092-26-2.

DOSTÁL, Vít (ed.), Tomáš KARÁSEK (ed.), Jakub EBERLE (ed.) a kol. Agenda pro Českou zahraniční politiku 2015. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-12-19]. Dostupné z: http://www.amo.cz/editor/image/produkty1_soubory/amocz_agenda2015_cz.pdf

DOSTÁL, Vít (ed.), Tomáš KARÁSEK (ed.), Michal THIM (ed.) a kol. Agenda pro Českou zahraniční politiku 2012. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2012. ISBN 978-80-87092-17-0.

DOSTÁL, Vít (ed.), Tomáš KARÁSEK (ed.), Michal THIM (ed.) a kol. Agenda pro Českou zahraniční politiku 2011. Asociace pro mezinárodní otázky [online]. Praha, 2011 [cit. 2015-12-19]. Dostupné z: http://www.amo.cz/editor/image/produkty1_soubory/amo_agenda_2011-web.pdf

DOSTÁL, Vít (ed.), Václav BACOVSKÝ (ed.) a Michal THIM (ed.) a kol. Agenda pro Českou zahraniční politiku 2010. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2010. ISBN 978-80-87092-13-2.

DRULÁKOVÁ, R. a P. Drulák. Tvorba a analýza zahraniční politiky. 2. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 183 s. ISBN 978-80-245-1184-9.

EU Arms Exports. Campaign Against Arms Trade [online]. London, 2013 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <https://www.caat.org.uk/resources/export-licences-eu/export.en.html>

EXNEROVÁ, Věra a kol. Zahraniční rozvojová spolupráce ČR. Rozvojovka.cz [online]. 2008, 2012 [cit. 2015-12-20]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr>

FALTÝNEK, Vilém. Česká republika nepodpořila protiizraelskou rezoluci OSN. Český rozhlas [online]. 2002 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/ceska-republika-nepodporila-protiizraelskou-rezoluci-osn>

FERANEC, Ivan. Pomáhali Saddámovi Češi? Premiér Zeman to popíral. Hospodářské noviny [online]. 2004 [cit. 2015-12-21]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-15105290-pomahali-saddamovi-cesi-premier-zeman-to-popiral>

FINGERLAND, Jan. Schwarzenbergova mise na Blízký východ. Český rozhlas: Komentáře [online]. 2009 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/komentare/portal/_zprava/532727

GAJDOŠ, Martin. „Vláda jako aktér zahraniční politiky České republiky,“ in Česká zahraniční politika: Aktéři, struktura, proces, ed. Michal Kořan a Martin Hrabálek (Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2007), 43 -72)

GOLDRING, Mark. Britain gives aid to Yemen – but sells bombs to its enemies. The Guardian [online]. 2015 [cit. 2015-12-19]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2015/sep/11/britain-gives-aid-to-yemen-but-sells-bombs-to-its-enemies>

Historie vzájemných vztahů. Velvyslanectví České republiky v Abú Dhábí [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/abudhabi/cz/predsednictvi_cr_v_rade_eu/vzajemne_vztahy/historie_

vzajemnych_vztahu.html

HRABÁLEK, Martin „Prezident jako aktér zahraniční politiky,“ in Česká zahraniční politika: Aktéři, struktura, proces, eds. Michal Kořan a Martin Hrabálek (Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2007), 31 -33.

Humanitární pomoc a obnova. Člověk v Tísni [online]. 2013 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/humanitarni-pomoc-a-obnova>

Humanitární pomoc ČR do zahraničí v roce 2002. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2006 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/vyrocní_souhrny_hp/rok_2002.html

Humanitární pomoc ČR do zahraničí v roce 2009. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2010 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/vyrocní_souhrny_hp/rok_2009.html

Humanitární pomoc ČR do zahraničí v roce 2010. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2011 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/vyrocní_souhrny_hp/rok_2010.html

Humanitární pomoc ČR poskytnutá do zahraničí v roce 2013. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2014 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/vyrocní_souhrny_hp/humanitarni_pomoc_cr_poskytnuta_do.html

Humanitární pomoc ČR poskytnutá do zahraničí v roce 2014d. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2015 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/vyrocní_souhrny_hp/humanitarni_pomoc_cr_poskytnuta_do_1.html

Humanitární pomoc ČR v roce 2012. Ministerstvo zahraničí České republiky [online]. 2013 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/vyrocní_souhrny_hp/humanitarni_pomoc_cr_v_roce_2012.html

Humanitární pomoc poskytnutá ČR do zahraničí v roce 2007. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2008 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/file/75724/informaceHP2007.doc>

Humanitární pomoc poskytnutá do zahraničí v roce 2011. Ministerstvo zahraničí České republiky [online]. 2012 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc

/vyrocni_souhrny_hp/rok_2011.html

Individual Territory ratings and status, FIW 1973-2015. Freedom House [online]. 2015 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/sites/default/files/Individual%20Territory%20Ratings%20and%20Status%2C%201973-2015%20%28final%29.xls>

Israel/Gaza: Operation 'Cast Lead': 22 Days of death and destruction. Amnesty International [online]. United Kingdom, London: Amnesty International Publications, 2009 [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: file:///D:/Downloads/mde150152009en%20(2).pdf

Izrael v Pásmu Gazy možná spáchal válečné zločiny, varuje OSN. Idnes.cz [online]. 2014 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/izrael-v-pasmu-gazy-podle-osn-mozna-spachal-valecne-zlociny-p49-/zahranicni.aspx?c=A140723_111811_zahranicni_ert

Jan Mládek se v Rijádu setkal se saúdskoarabským ministrem ropy a nerostných zdrojů. Česká strana sociálně demokratická [online]. 2015 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/media/tiskove-zpravy/jan-mladek-se-v-rijadu-setkal-se-saudskoarabskym-ministrem-ropy-a-nerostnych-zdroju>

JELÍNEK, Petr. Sokotra — promarněná šance. Rozvojovka [online]. 2006 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/388-sokotra-promarnena-sance.htm>

Jemen. Česká rozvojová agentura [online]. 2012 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://www.czda.cz/cra/projekty/jemen.htm>

Jemen. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2015 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/jemen/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html

Jemen: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR. Businessinfo.cz [online]. 2015a [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jemen-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-18818.html>

Koncepce zahraniční politiky České republiky na léta 2003 - 2006. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2003 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/poskytnute_informace/koncepce_zahranicni_politiky_ceske.html

Koncepce zahraniční politiky České republiky. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2011 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf

Koncepce zahraniční politiky České republiky. Vláda České republiky [online]. 1998 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/!-koncepce-zahranicni-politiky-ceske-republiky-2156/>

Koncepce zahraniční pomoci České republiky na období 2002 až 2007. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. Praha, 2001a [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: https://www.businessinfo.cz/files/archiv/2005/070628_koncepce_zrs_02-07.pdf

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 - 2017. Česká rozvojová agentura [online]. 2010 [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: <http://www.czda.cz/editor/filestore/File/Koncepce%20Zahranicni%20rozvojove%20spoluprace%20na%20obdobi%202010-2017.pdf>

KOPECKÝ, Josef. Vláda potají upouští od podpory Izraele, zlobí se ODS. Idnes.cz [online]. 2014 [cit. 2015-12-20]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ods-zajima-proc-vlada-meni-politiku-vuci-izraeli-fut-/domaci.aspx?c=A140730_143335_domaci_kop

MACEK, Dan. Česko-izraelské námluvy: Dočasná epizoda, či strategické partnerství? Česká pozice [online]. 2013 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/cesko-izraelske-namluvy-docasna-epizoda-ci-strategicke-partnerstvi-1gl-/tema.aspx?c=A130526_220937_pozice_129431

ČEJKA, Marek „Zahraníční politika České republiky vůči Státu Izrael a Palestinské národní samosprávě,“ In Zahraníční politika České republiky vůči zemím Blízkého východu, Zakavkazska a Střední Asie, ed. Pavel Pšeja (Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2001),

ČEJKA, Marek a Michaela JEŽOVÁ, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, In DITRYCH, Ondřej (ed.) a Michal KOŘAN (ed.). Česká zahraniční politika v roce 2011: Analýza ÚVM. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012. ISBN 978-80-87558-05-8.

ČEJKA, Marek, Michaela JEŽOVÁ a Bronislav BECHYŇSKÝ, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, In DITRYCH, Ondřej (ed.) a Michal KOŘAN (ed.). Česká zahraniční politika v roce 2012: Analýza ÚMV. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-12-6

MIDDLE EAST :: YEMEN. The World Factbook [online]. 2015a, 2015-12-7 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ym.html>

Ministerstvo zahraničí šetří. Zruší dalších pět českých ambasad. Idnes.cz [online]. 25. srpna 2010 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ministerstvo-zahranici-setri-zrusi-dalsich-pet-ceskych-ambasad-pwu-/zahranicni.aspx?c=A100825_135105_zahranicni_ip1

Ministr Schwarzenberg na zasedání Skupiny přátel Jemenu slíbil pokračování české pomoci. Ministerstvo zahraničních věcí [online]. 2013a [cit. 2015-12-21]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/archiv_zprav/rok_2013/x2013_03_07_mini_str_schwarzenberg_na_zasedani_skupiny_pratel_jemenu.html

Ministr Schwarzenberg v Jemenu ocenil reformy a přislíbil podporu. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2013 [cit. 2015-12-21]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/archiv_zprav/rok_2013/x2013_05_21_ministr_schwarzenberg_v_jemenu_ocenil_reformy_a_prislibil_podporu.html

NASRAWI, Salah a Ahmed AL-HAJ. Saudi Arabia Bombs Yemen Rebels. The World Post [online]. 2010 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2009/11/05/saudi-arabia-bombs-yemen_n_346787.html

OAKFORD, Samuel. Exclusive: Saudi Arabia Is Thwarting the Distribution of Emergency UN Aid in Yemen. Vice News [online]. 2016 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <https://news.vice.com/article/exclusive-saudi-arabia-is-thwarting-the-distribution-of-emergency-un-aid-in-yemen>

OTTO, Pavel. Kopřivnická Tatra dokončuje montážní závod v Saúdské Arábii. E15.cz [online]. 2014 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/koprivnicka-tatra-dokoncuje-montazni-zavod-v-saudske-arabii-1086777#utm_medium=selfpromo&utm_source=e15&utm_campaign=copylink

Palestina: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR. Businessinfo.cz [online]. 2015 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/palestina-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-18378.html>

Pět českých velvyslanectví se uzavře. Kvůli úsporám. Hospodářské noviny [online]. 2010 [cit. 2015-12-21]. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-45917770-pet-ceskych-velvyslanectvi-se-uzavre-kvuli-usporam>

PETRIČ, Ernest. Foreign policy: from conception to diplomatic practice. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2013, xvi, 300 p.

Podpora drobných zemědělců a zemědělského vzdělávání na ostrově Sokotra. Česká rozvojová agentura [online]. 2014 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://www.czda.cz/cra/projekty/jemen/podpora-drobnych-zemedelcu-a-zemedelskeho-vzdelavani-na-ostrove-sokotra.htm>

Pojem zahraniční rozvojové spolupráce. Fors: Oficiální stránky Českého fóra pro rozvojovou spolupráci [online]. 2015 [cit. 2015-12-19]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/rozvojova-spoluprace/ceska-politika/pojem-zahranicni-rozvojove-spoluprace/>

Program Rozvojové Spolupráce Mezi Českou Republikou A Jemenskou Republikou Na Období 2006–2010. In: Fors.cz [online]. 2004 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: http://www.fors.cz/user_files/jemen.pdf

PROGRAM ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE MEZI ESKOU REPUBLIKOU A JEMENSKOU REPUBLIKOU NA OBDOBÍ 2006 – 2010. FORS: Oficiální stránky

Českého fóra pro rozvojovou spolupráci [online]. 2006 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.fors.cz/user_files/jemen.pdf

Programová spolupráce. Česká rozvojová agentura [online]. 2009 [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: <http://www.czda.cz/rozvojova-spoluprace/rozvojova-spoluprace-cr-zrs/bilateralni-spoluprace/programova-spoluprace.htm>

Propalestinská rezoluce EP Izrael zklamala, Zaorálek ji respektuje. České noviny: zpravodajský server ČTK [online]. 2014 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/propalestinska-rezoluce-ep-izrael-zklamala-zaoralek-ji-respektuje/1160594>

Přehled projektů PAU - MZV ČR.xls. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2014b [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/1111858/ZRS_PAU_prehled_2006_2013_web.xls

Q&A: Gaza conflict. BBC News [online]. 2009 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7818022.stm

Republic Of Yemen: At least six civilians burn to death in further airstrikes overnight. Amnesty International [online]. 2015 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: https://www.amnesty.or.jp/en/news/2015/0403_5231.html

ŘÍCHOVÁ, B. Úvod do současné politologie. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 207 s. ISBN 80-7178-628-4.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. „Komparativní metoda v politologii“ In DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra (ed.). Komparace politických systémů. 2003. Praha: VŠE. s. 7-37. ISBN 80-245-0534-7.

SENF, Lukáš. Kdo platí teroristy? Deník referendum [online]. 2015 [cit. 2015-12-19]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/21800-kdo-plati-teroristy>

SIPRI Arms Transfers Database. Stockholm International Peace Research Institute: The independent resource on global security [online]. Solna, Sweden, 2015 [cit. 2015-12-15].

SOLVANG, Ole. The Tragic Civilian Toll of Airstrikes in Yemen. Human Rights Watch [online]. 2015 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2015/10/13/tragic-civilian-toll-airstrikes-yemen>

SRNKA, Vojtěch. Kamarádi z Rijádu. A2larm [online]. 2015 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://a2larm.cz/2015/08/kamaradi-z-rijadu/>

STENSLIE, Stig. Not too strong, not too weak: Saudi Arabia's policy towards Yemen. NOREF: Norwegian Peacebuilding Resource Centre [online]. 2013 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.peacebuilding.no/var/ezflow_site/storage/original/application/87736bc4da8

[b0e482f9492e6e8baacaf.pdf](#)

SUCHÁ, Lucie a Adam B. BARTOŠ. Delegace obešla šéfa Vlčka a za jeho zády jednala s Hamasem. Idnes.cz [online]. 2009 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/delegace-obešla-sefa-vlčka-a-za-jeho-zady-jednala-s-hamasem-pzi-/zahranicni.aspx?c=A090610_104234_zahranicni_adb

ŠORFA, Josef a Jan WIRNITZER. Čeští politici tají, zda uznají Palestinu. ČSSD a komunisté jsou pro. Idnes.cz [online]. 2011 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/cesti-politici-taji-zda-uznaji-palestinu-cssd-a-komuniste-jsou-pro-1du-/domaci.aspx?c=A110913_114305_domaci_jw

Tabulka a graf vzájemného obchodu ČR - Jemen 1993-2014.doc. Businessinfo.cz [online]. 2014 [cit. 2015-12-21]. Dostupné z: <http://download.czechtrade.cz/odsi.asp?id=99560>

The UN Register of Conventional Arms. The Global Reported Arms Trade [online]. 2013 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://www.un-register.org/HeavyWeapons/Index.aspx>

TUREČEK, Břetislav. In Otázka směřování české zahraniční politiky - Česká republika a Izrael [online]. Revue Prostor 103/104, 2014 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/Podpora_debaty/Revue_Prostor.pdf

Uskutečnilo se další kolo strategického dialogu mezi ČR a Izraelem. Ministerstvo obrany České republiky [online]. 2015 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/uskutecnilo-se-dalsi-kolo-strategickeho-dialogu-mezi-cr-a-izraelem--114233>

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 15. března 1995 č. 153 + P: k zásadám pro poskytování zahraniční pomoci. Vláda České republiky [online]. 1995 [cit. 2015-12-19]. Dostupné z: https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/7897B04C221A1F30C12571B6006BDB3E

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 31. března 2004 č. 302 + P: o Zásadách zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské unie. Vláda České republiky [online]. 2004 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/66E45F679EF975CAC12571B6006EB537

Výroční zpráva za rok 2007. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. 2008 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://download.mpo.cz/get/35863/60803/635475/priloha003.pdf>

Výroční zpráva za rok 2008. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. 2009 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z:

<http://download.mpo.cz/get/35863/60803/635474/priloha004.pdf>

Výroční zpráva za rok 2009. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. 2010 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://download.mpo.cz/get/35863/60803/635473/priloha005.pdf>

Výroční zpráva za rok 2010. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. 2011 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://download.mpo.cz/get/35863/60803/635472/priloha006.pdf>

Výroční zpráva za rok 2011. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. 2012 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://download.mpo.cz/get/35863/60803/635471/priloha007.pdf>

Výroční zpráva za rok 2012. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. 2013 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://download.mpo.cz/get/35863/60803/635470/priloha008.pdf>

Výroční zpráva za rok 2014. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. 2015 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://download.mpo.cz/get/35863/60803/635476/priloha002.pdf>

Vztahy ČR a SAK. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2015d [cit. 2015-12-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/riyadh/cz/vzajemne_vztahy_se_zememi_oblasti/vztahy_se_saudsko_u_arabii/index.html

White Flag Deaths: Killings of Palestinian Civilians during Operation Cast Lead. Human Rights Watch [online]. 2009 [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/report/2009/08/13/white-flag-deaths/killings-palestinian-civilians-during-operation-cast-lead>

WIRNITZER, Jan. Česko rozšíří vojenskou spolupráci s Izraelem. Idnes.cz [online]. 2009a [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/cesko-rozsiri-vojenskou-spolupraci-s-izraelem-frf-/zahranicni.aspx?c=A090907_171435_zahranicni_jw

WIRNITZER, Jan. Vyhozený optimista Kavan: Schůzka s Hamasem byla správná. Mír je blízko. Idnes.cz [online]. 2009 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vyhozeny-optimista-kavan-schuzka-s-hamasem-byla-spravna-mir-je-blizko-1et-/domaci.aspx?c=A090621_145532_domaci_jw

YAMANI, Mai. Saudi Arabia goes to war. The Guardian [online]. 2009 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2009/nov/23/saudi-arabia-yemen-houthi-war>

Yemen: Call for suspension of arms transfers to coalition and accountability for war crimes. Amnesty International [online]. 2015a [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/press-releases/2015/10/yemen-call-for-suspension-of-arms-transfers-to-coalition-and-accountability-for-war-crimes/>

Yemen: Coalition Strikes on Residence Apparent War Crime: Need UN Inquiry Into Unlawful Attacks by Warring Parties. Human Rights Watch [online]. 2015a [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2015/07/27/yemen-coalition-strikes-residence-apparent-war-crime>

Yemen: Country Reports on Human Rights Practices. U. S. Department of state: Diplomacy In Action [online]. 2000 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/1999/430.htm>

Yemen's Saleh declares alliance with Houthis: Ex-president denounces Arab coalition after escaping attack on his home while Houthis respond positively to truce plan. AlJazeera [online]. 2015 [cit. 2015-12-20]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/2015/05/cloneofcloneofcloneofstrikes-yemen-saada-breach--150510143647004.html>

Zahraniční rozvojová spolupráce. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2014a [cit. 2015-12-19]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/index.html

ZELINKA, Petr. „Parlament jako aktér zahraniční politiky České republiky“, In: Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces ed. Michal Kořan a Martin Hrabálek (Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2007), 119 – 136

ZÍDEK, Petr a Karel SIEBER. Československo a Blízký východ v letech 1948-1989. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009, 394 p. ISBN 80-865-0676-2.

Zpráva o zahraniční politice České republiky: Za období od ledna 2000 do prosince 2000. Ministerstvo zahraničních věcí ČR [online]. Praha, 2001 [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjUy46xrOPJAhWEmHIKHcJVBOkQFggeMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mzv.cz%2Ffile%2F857208%2Fzprava_2000.pdf&usq=AFQjCNHHvekjoRkQb3ud91OfJ_UmX0cz2g&sig2=Z5-FCsfM7ccLmQTHjFRHgA&bvm=bv.110151844,d.bGQ

Zpráva o zahraniční politice ČR za rok 2008. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2009 [cit. 2015-12-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/391676/Zprava_o_zahranicni_politice_CR_2008.pdf

ZRS ČR - Jemen 2005-2013.xls. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 2014c [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/955526/ZRS_YEM_prehled_130214.xls

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Kritéria, kterými se teritoriálních priority ZRS ČR v roce 1995 měly řídit

Základní podmínkou pro poskytnutí dvoustranné rozvojové pomoci Českou republikou je snaha přijímající země svou situaci řešit a poskytnutou pomoc efektivně využít, dalšími podmínky jsou

- a) naléhavost (sociální a ekonomická úroveň přijímající země),
- b) vztah přijímající země k České republice (možnost upevnění již existujících nebo vytvoření nových žádoucích politických a ekonomických vazeb)
- c) úroveň demokracie a dodržování lidských práv v přijímající zemi
- d) míra využití (efektivnost spolupráce přijímající země, spolehlivost distribuce pomoci) včetně možnosti kontroly využití.

Zdroj: Vláda České republiky, 1995

Příloha č. 2: Smluvní základna s Jemenskou republikou

Dohoda mezi Českou republikou a Jemenskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic (20.3.2008)

Protokol mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Jemenské lidově demokratické republiky vztahující se k dodávkám speciálního materiálu v rámci úvěrových dohod podepsaných v letech 1976 a 1978, jakož i k příslušným platbám za tyto dodávky (25.4.1989)

Protokol k Dohodě o poskytnutí úvěru na realizaci geologického mapování mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Jemenské lidově demokratické republiky podepsané dne 20. prosince 1982 (25.4.1989)

Protokol k Dohodě o hospodářské spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Jemenské lidově demokratické republiky podepsané dne 24. března 1978 (25.4.1989)

Dohoda o poskytnutí úvěru na realizaci geologického mapování mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Jemenské lidově demokratické republiky (20.12.1982)

Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Jemenské lidově demokratické republiky o spolupráci v oblasti cestovního ruchu (4.12.1982)

Protokol k Dohodě o hospodářské spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Jemenské lidově demokratické republiky (31.3.1982)

Dohoda o hospodářské spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Jemenské lidově demokratické republiky (28.9.1978)

Dohoda o hospodářské a technické spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Jemenské lidově demokratické republiky (11.7.1973)

Zdroj: Businessinfo.cz, 2015a

Příloha č. 3: Kategorie vojenského materiálu vyvezeného do Jemenu v letech 1999 – 2014

Kód zboží	Název zboží
871000	Tanky aj vozidla bojová obrněná,i se zbraněmi
930100	Zbraně vojenské(ne pistole ap,meče,bodáky aj)
930200	Revolvery,pistole(ne na pero,slepé náboje ap)
930330	Pušky,karabiny sportovní,lovecké ap ostatní
930400	Zbraně ost(na pero,plyn,obušky aj)ne sečné ap
930510	Části,příslušenství revolverů,pistolí
930529	Části,příslušenství pušek,karabin ostatních
930599	Ostatní části výrobků č. 9301 až 9304
930621	Náboje pro pušky,karabiny s hladkou hlavní
930630	Náboje ostatní,části,součásti

Zdroj: Český statistický úřad, 2012

Příloha č. 4: Rozvojová pomoc ČR Jemenu a Palestině

Jemen		
Sektor		<i>Celková výše dotace v Kč</i>
<i>Název Projektu</i>	<i>Doba realizace</i>	
Energetika		
Modernizace a zvýšení účinnosti elektrárny Al Hiswa	2006-2010	46 015 000
Vodní hospodářství		
Zásobování a úprava pitné vody v oblasti Socotra souostroví	2005-2007	12 000 000
Úprava vody, město Al Mukalla/Vodní zdroje	2008-2011	7 200 000
Zemědělství		
Optimalizace výroby jehněčího masa cestou křížení místních plemen ovcí s masnými a plodnými plemeny v Jemenu	2005-2010	10 000 000
Zlepšená kultivace a ochrana vlajkových druhů Sokotry	2007	850 000

Palestina (V tabulce je mimořádná rozvojová pomoc z roku 2008 začleněna mezi jednotlivé sektory)		
Sektor		<i>Celková výše dotace v Kč</i>
<i>Název projektu</i>	<i>Doba realizace</i>	
Energetika		
Výstavba vysokonapěťového rozvodného systému	1996-2003	144 300 000
Budování malých a středních energetických zdrojů a souvisejících rozvodných sítí	2006-2010	48 567 769
Středisko pro opravu a údržbu transformátorů v okrese Tubas	2009-2012	49 000 000
Testování využitelnosti solární energie v podmínkách PAÚ	2008	2 000 397
Výzkum elektrifikace v rurálních oblastech	2011	374 283
Fotovoltaická elektrárna v Tubásu II a III. Fáze	2013	5 000 000
Oprávérenské středisko fotovoltaických aplikací ve městě Tubás	2012	5 000 000

Podpora drobných zemědělců a zemědělského vzdělávání na ostrově Sokotra	2012-2013	8 000 000
Životní prostředí		
Tvorba ekologické sítě a agrolesnická východiska trvale udržitelného rozvoje ostrova Sokotra	1999–2004	14 288 000
Pomoc při řešení likvidace a recyklace odpadních vod v intravilánu města Hadibo (souostroví Sokotra)	2005-2007	12 500 000
Udržitelné nakládání s čistírenskými kaly, město Hadibo/G-servis Praha	2008-2010	15 400 000
vzdělávání		
Základní vybavení škol v Cheisa Saleh a Samha/ZÚ Sanaá	2007	250 000
Vybavení pro základní škola Lokman Al-Hakim	2009	466 483
Vybavení pro základní školu Al-Hamza	2009	260 185
Vybavení pro Salah Al Deen School	2010	245 000
ostatní sociální infrastruktura a služby		
Minibus pro slepecké centrum Al-Noor	2008	508 886

Vodní hospodářství		
Prezentace ekonomického modelu využívání vody	2008	1 835 826
Podpora infrastruktury s důrazem na management vodního hospodářství	2008	1 873 000
Realizace projektu ekonomického modelu využívání vody (2. fáze)	2009	1 862 374
Realizace projektu ekonomického modelu využívání vody (3. fáze)	2010	500 000
Spolupráce v oblasti managementu vody v rurálních oblastech	2011	439 536
Vytvoření národního systému vodního hospodářství na Palestinských autonomních územích	2012-13	5 000 000
Rozvojová potravinová pomoc / podpora potravinového zabezpečení		
Posílení zemědělského a zpracovatelského potenciálu	2011	88 515
Zemědělství		
Modernizace kapilárního systému zavlažování využitím obnovitelných zdrojů	2011-13	8 500 000
Životní prostředí		

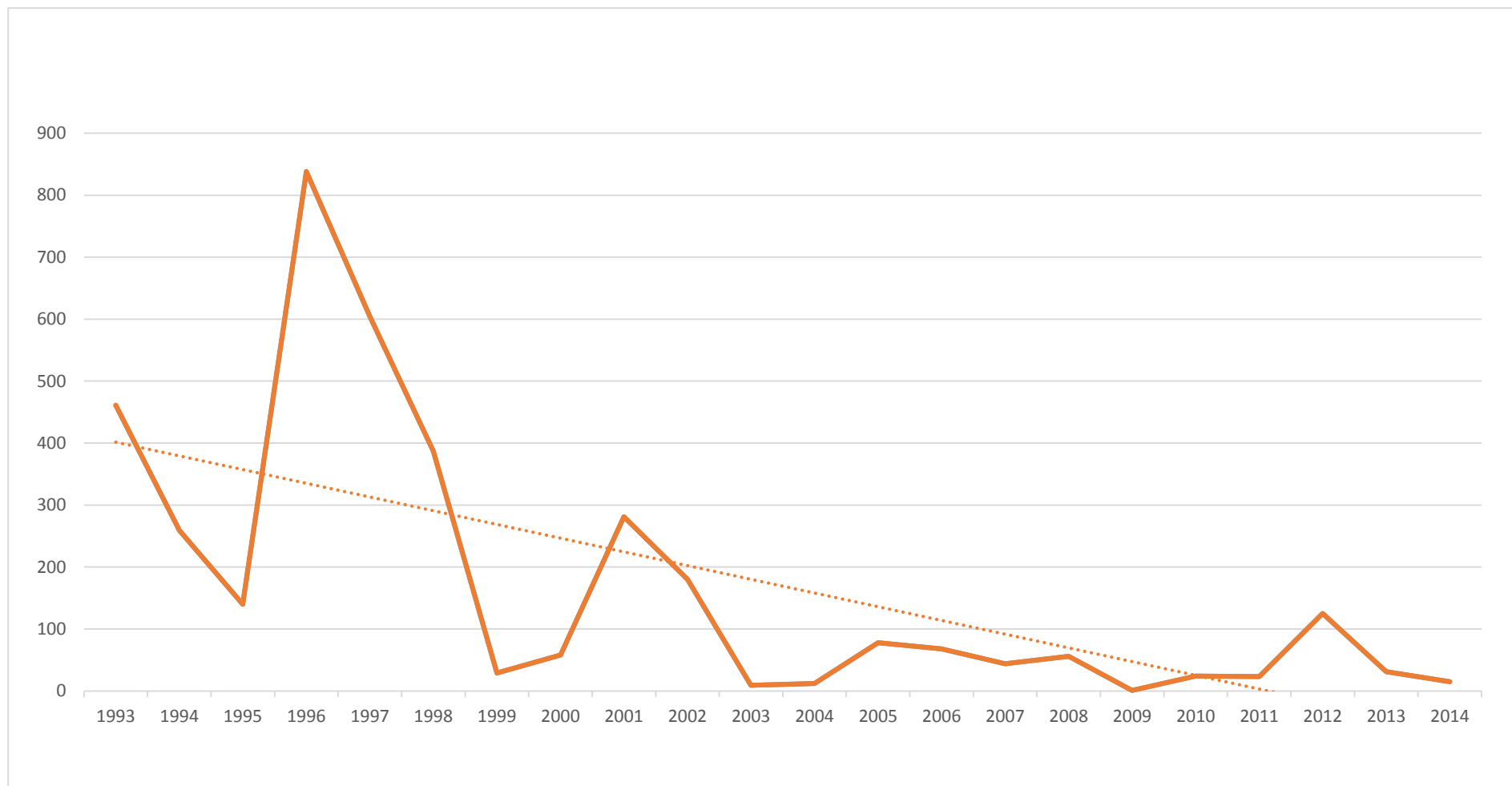
Vybavení Sana's Boys	2008	444 852
Vybavení pro centrum	2009	510 170
Vybavení kulturního a sportovního sálu asociace zdravotně postižených	2010	386 000
Vybavení kulturního a sportovního sálu asociace zdravotně postižených	2012	462 000
Školení hlasové obsluhy počítače a audioknihovna centra pro zrakově a sluchově postižené	2012	337 000
Zdravotnictví		
Generátor pro všeobecnou nemocnici v Hadibo/ZÚ Sanaá	2007	750 000
Generator pro Al-Olufi zdravotnické centrum	2009	484 068
Vybavení pro Al-Ahdan zdravotnické centrum	2010	294 000
Humanitární pomoc		
Pomoc somálským uprchlíkům a hostitelským jemenským komunitám	2007	2 200 000
Pomoc podvyživeným dětem	2011	2 500 000
Výživa dívek a jejich zapojování do vzdělávacího procesu	2012	4 000 000

Izraelsko-palestinská spolupráce: Sovy pálené jako pomocníci při omezování škod působených pesticidy	2012-13	300 000
Vzdělávání		
Vybudování školicího střediska pro automechaniky na PAÚ	2008	1 612 270
Školení školitelů a poradců v oblasti exportu/importu z PAÚ	2008	1 962 848
Simulace dohody o rozdělování vodních zdrojů mezi Palestinci a Izraelci	2012	446 820
Podpora vzdělávacích aktivit při Al-Quds University	2012 a 2013	653 000
Kurs vyšívání pro ženy	2013	200 000
Podpora vzdělávacích aktivit při Al-Quds University ve východním Jerusalémě	2012 a 2013	653 000
Ostatní sociální infrastruktura a služby		
Podpora volnočasových aktivit dětí	2013	400 000
Bezpečnost a dobré vládnutí		
Dar kriminalistické techniky	2008	690 704
Školení pro palestinské soudce, žalobce a policisty v protikorupčním know-how	2008	1 046 928

Humanitární pomoc		
UNRWA	2000	206 959
UNRWA	2002	1 345 111
UNDIO	2007	2 000 000
Al-Quds Charitable Society for Disabled and Special Education	2007	1 000 000
UNRWA	2009	5 000 000
Caritas Jerusalem	2009	10 000 000
UNRWA	2010	3 000 000
UNRWA	2011	2 500 000
UNRWA	2012	4 000 000
UNRWA	2012	4 000 000
UNRWA	2013	1 500 000
UNRWA	2013	2 500 000

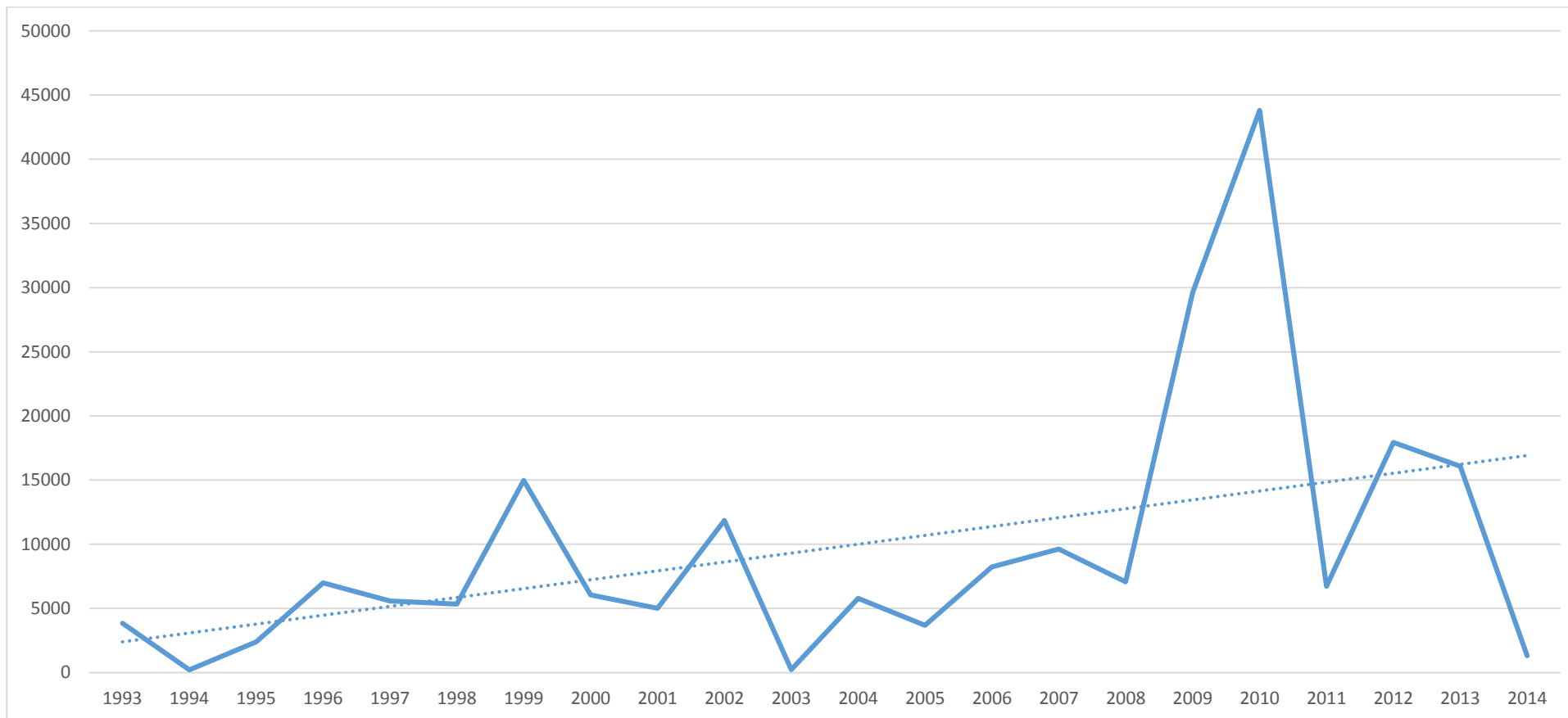
Zdroje: Ministerstvo zahraničních věcí, 2014c; Ministerstvo zahraničních věcí, 2014b
Upraveno autorem

Graf č. 1: Hodnota dovozů z Jemenu do ČR (v tis. USD, ceny roku 2013)

Zdroj: vytvořeno autorem pomocí dat z Businessinfo.cz (2014).

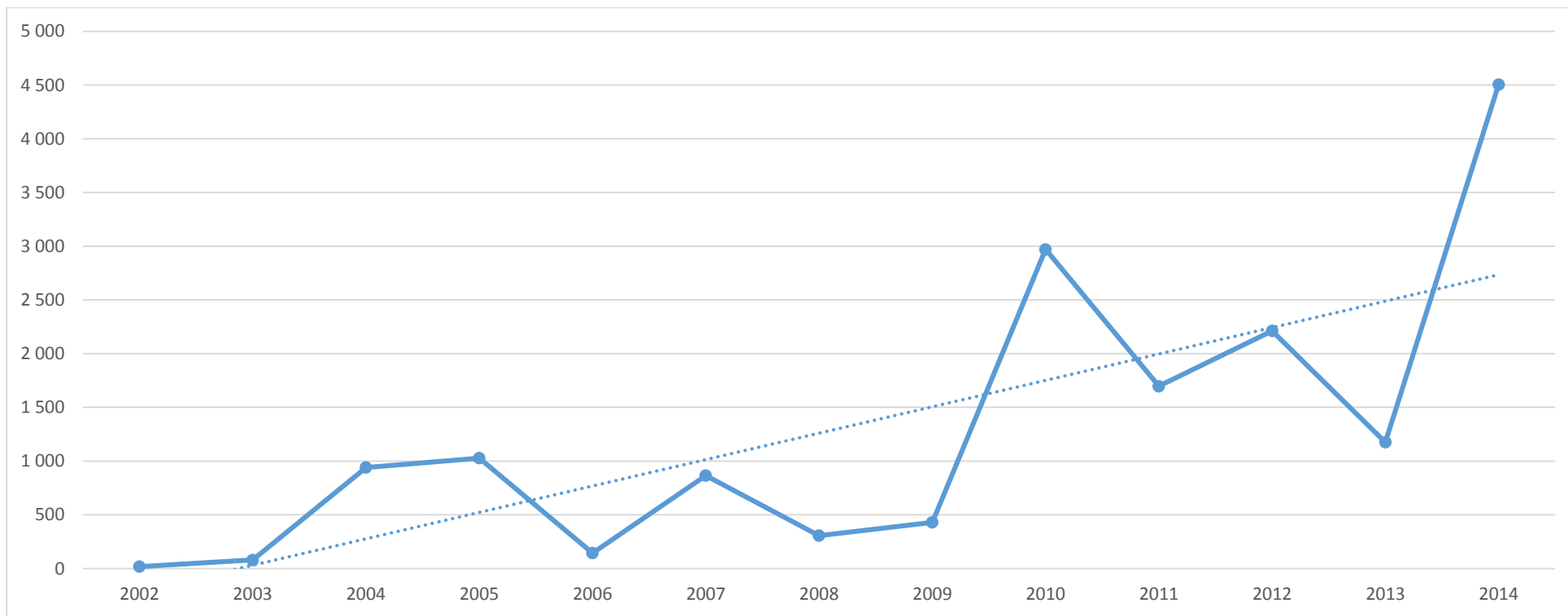
Graf č. 2: Hodnotu vývozu do Jemenu z ČR (v tis. USD, ceny roku 2013)

Zdroj: vytvořeno autorem pomocí dat z Businessinfo.cz (2014).

Graf č. 3: Hodnota vývozu do Palestiny z ČR mezi lety 2002 – 2014 (v tis. USD, ceny roky 2015)

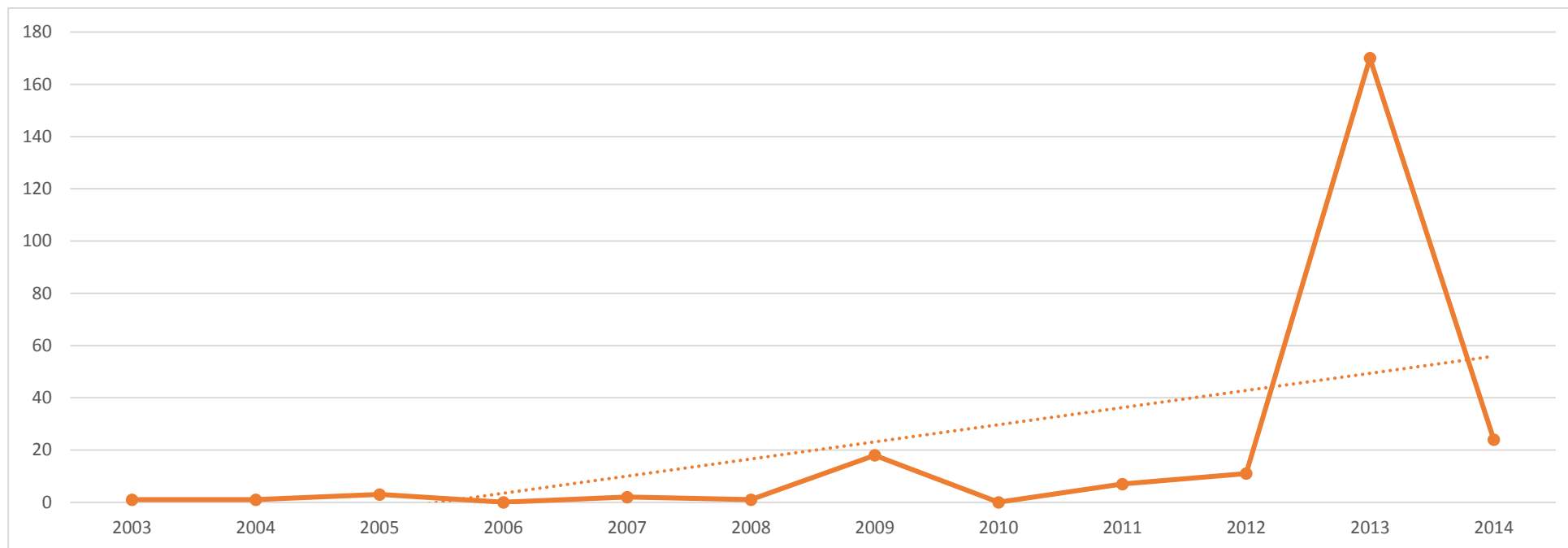
pozn. autora: dřívější data nejsou k dispozici, část vzájemného obchodu je součástí zahraničního obchodu s Izraelem

Zdroj: Vytvořeno autorem pomocí dat z českého statistického úřadu (2012)

Graf č. 4: Hodnoty dovozů z Palestiny do ČR v letech 2003-2014 (v tis. USD, ceny roku 2015)

pozn. autora: dřívější data nejsou k dispozici, část vzájemného obchodu je součástí zahraničního obchodu s Izraelem

Zdroj: Vytvořeno autorem pomocí dat z českého statistického úřadu (2012)